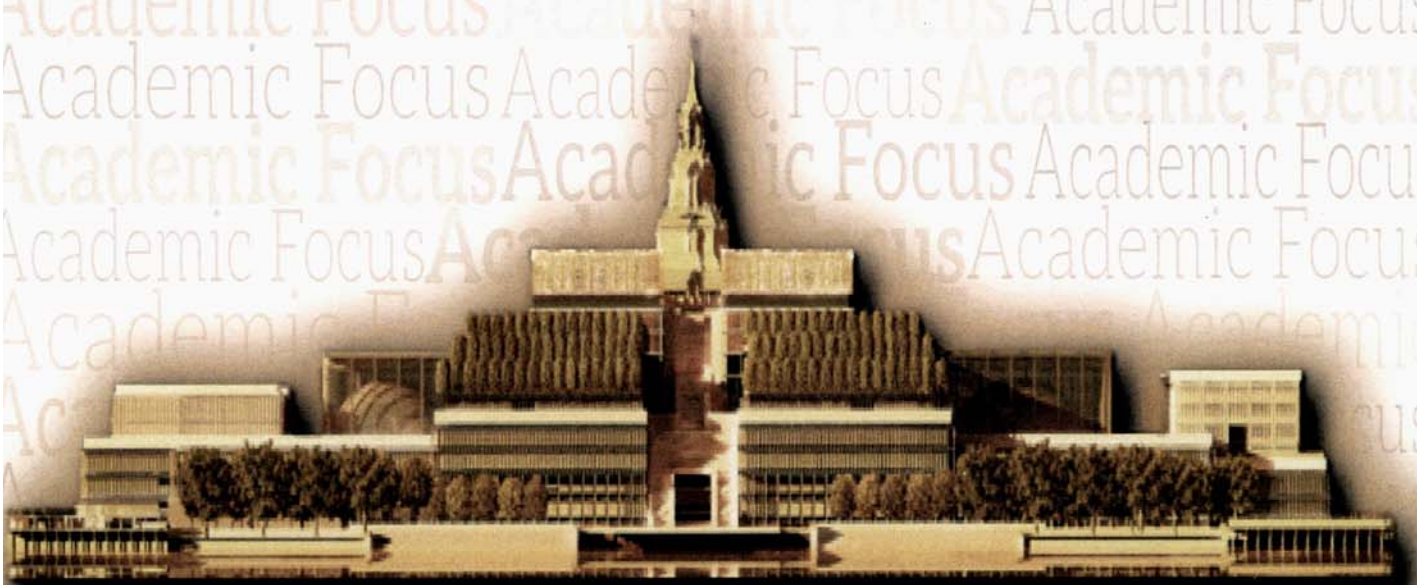

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

การนิรโทษกรรม

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

ความหมายของการนิรโทษกรรม

นิรโทษกรรม หมายถึง การลี้ภัย หรือ ยกโทษในความผิดที่ได้กระทำไปแล้วนั้น โดยอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ อำนาจฝ่ายบริหารเป็นผู้ที่ออกกฎหมายเพื่อยกเว้นความผิด ความรับผิดชอบ และโทษไม่ว่าจะเป็นโทษทางอาญา ทางแพ่ง และทางวินัย อาจรวมถึงโทษทางปกครองด้วย ให้แก่ผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ได้กระทำการละเมิด หรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายของบ้านเมือง โดยทั่วไปเรามักจะคุ้นเคยกับชื่อที่เรียกว่าพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม หรือพระราชกำหนดนิรโทษกรรม ซึ่งมีการตราขึ้นภายหลังเกิดเหตุการณ์รัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ อันเป็นการกระทำความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญาซึ่งการกระทำดังกล่าวมีโทษขั้นรุนแรงถึงประหารชีวิตซึ่งถือว่าเป็นการนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง (Political character) แต่การนิรโทษกรรมนี้ไม่ได้มีเฉพาะการนิรโทษกรรมในความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง (Political character) เท่านั้น แต่มีการนิรโทษกรรมการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ ด้วย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายสรรพสามิต กฎหมายศุลกากร หรือแม้แต่ภาษีอากรก็สามารถนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้เช่นกัน

การนิรโทษกรรมจะทำเมื่อมีการกระทำความผิดต่อกฎหมาย ผู้ใช้อำนาจรัฐาธิปัตย์ (รัฐาธิปัตย์) ได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด ผลคือการนิรโทษกรรมนั้นมิได้ทำให้กฎหมายนั้นถูกยกเลิกไป แต่เป็นการยกเว้นความผิดและความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดให้ไม่ต้องมีความผิดหรือรับโทษต่อไป ส่วนใหญ่มักเป็นการนิรโทษกรรมสำหรับการกระทำความผิดฐานก่อการปฏิวัติ รัฐประหารหรือเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองมากกว่าการนิรโทษกรรมในความผิดอาญาธรรมดาจึงกล่าวได้ว่ากฎหมายนิรโทษกรรมที่ออกมาใช้บังคับนั้น เป็นกฎหมายที่ออกมาภายหลังการกระทำความผิด และมีผลย้อนหลังถึงการกระทำความผิดเพื่อให้ลี้ภัยการกระทำนั้น และผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผลตามกฎหมายสำหรับความผิดที่ได้กระทำลง ซึ่งกฎหมายนั้นอาจจะมีลักษณะเป็นกฎหมายยกเว้นความผิด หรือกฎหมายยกเว้นโทษก็ได้ (ไชยรัตน์ ปาณะกะนันท์, 2553ก, น. 25-27)

วัตถุประสงค์ของการนิรโทษกรรม

กฎหมายนิรโทษกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมัคคีปรองดองสามัคคีของคนในชาติ หรือผู้คนในสังคมที่เกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกันไม่ว่าจากด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือการใช้กำลังทางทหารเพื่อล้มล้างอำนาจผู้ปกครองหรือแม้กระทั่งการทำรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังนั้นการทำให้สภาพของคนในชาติและสังคมกลับเข้าสู่ความสามัคคีโดยเร็วที่สุดก็คือการให้อภัย และลี้ภัยการกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวเสีย การออกกฎหมายนิรโทษกรรมส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อปัญหาที่เกิดกับส่วนรวม โดยเฉพาะจากการเรียกร้องทางการเมืองจนเกิดการกระทำความผิดอื่น ๆ ตามมา ในปัจจุบันมีหลายประเทศที่มีปัญหาด้านการเมือง และเกิดการทำสงครามสู้รบแย่งชิงอำนาจกันระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งระหว่างประชาชนกับรัฐบาล จึงมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมมาบังคับใช้ในหลายประเทศ การใช้กฎหมายนิรโทษกรรมในทางการเมืองนี้ส่วนใหญ่ใช้ในประเทศแถบแอฟริกา อเมริกาใต้ และเอเชียอย่างประเทศไทย เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การนิรโทษกรรมมักนำมาใช้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสถานะที่ไม่ปกติ เช่น การปฏิวัติหรือรัฐประหาร กรณีที่ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จมักอ้างเหตุในการนิรโทษกรรมว่าผู้ก่อการได้กระทำไปด้วยความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองมิได้ปรารถนาแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือบำเหน็จตอบแทนแต่อย่างใด และในกรณีที่จะนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ที่กระทำการปฏิวัติ หรือรัฐประหารไม่สำเร็จ ก็จะยกเหตุผลว่าเพื่อความสามัคคีของคนในชาติ และให้โอกาสบุคคลผู้กระทำความผิดทำคุณประโยชน์ และช่วยจรรโลงประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น จะทำให้เห็นได้ว่าการนิรโทษกรรมเริ่มต้นนำไปใช้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางการเมือง จนต่อมาได้มีการพัฒนาไปอย่างกว้างขวางรวมถึงการนิรโทษกรรมในความผิดทางอาญา หรือแม้แต่ในทางภาษีอากรก็ยังสามารถใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อเป็นการอภัยให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ (ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์, 2553ช, น. 29-32)

เงื่อนไขและวิธีการตรากฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม

โดยหลักทั่วไป กฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่ใช้กับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งจะมีการนิรโทษกรรมด้วยการออกเป็นกฎหมายเป็นครั้งคราว มิได้มีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับทุกสถานการณ์หรือตลอดเวลา จึงไม่อาจคาดหมายได้ว่าเหตุการณ์ใดผู้กระทำความผิดจะได้รับการนิรโทษกรรม ประกอบกับสาระหรือขอบเขตของกฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การกระทำใด ๆ จะได้รับการนิรโทษกรรมหรือไม่จะต้องพิจารณาจากบทบัญญัติในกฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับ ซึ่งที่มีความเหมือนกันของกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม คือ เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การนิรโทษกรรมซึ่งประกอบด้วย (1) เวลาที่กระทำความผิด (2) ตัวผู้กระทำความผิด และ (3) ลักษณะความผิด โดยรายละเอียดของเงื่อนไขแต่ละข้อ จะแตกต่างกันไปตามความประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ

เวลาที่กระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่ประกาศใช้เฉพาะครั้งคราว เงื่อนไขว่าด้วยเวลากระทำความผิดจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งโดยหลักการแล้วการนิรโทษกรรมจะใช้กับการกระทำ ความผิดที่ผ่านมาแล้วหรืออีกนัยหนึ่งต้องเป็นการนิรโทษกรรมความผิดที่เกิดขึ้นแล้วก่อนวันประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรม สำหรับกฎหมายของไทยอาจะระบุวันที่จะนิรโทษกรรมไว้อย่างชัดเจนหรืออาจกำหนดให้การกระทำก่อนใช้กฎหมายเป็นการกระทำที่รับนิรโทษกรรมก็ได้ เช่น พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พ.ศ. 2521

ตัวผู้กระทำความผิด กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่มีผลเป็นการทั่วไปโดยพิจารณาจากสภาพความผิด มิได้พิจารณาตัวผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะราย หากบุคคลใดกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ บุคคลนั้นก็จะได้รับนิรโทษกรรม ในกรณีที่การกระทำปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จ จะมีการนิรโทษกรรมให้แก่หัวหน้าผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารซึ่งอาจใช้อำนาจออกประกาศหรือคำสั่งที่ฝ่าฝืนกฎหมายด้วย และบางครั้งได้ขยายผลไปถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือผู้ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

นอกจากการนิรโทษกรรมแก่บุคคลเป็นการทั่วไปแล้วอาจมีการนิรโทษกรรมโดยเฉพาะเจาะจงแก่บุคคลบางหมู่เหล่า และบางครั้งอาจจะบุชื่อผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมไว้ในกฎหมายด้วย

ลักษณะความผิด ลักษณะความผิดที่จะนิรโทษกรรมขึ้นกับความประสงค์ในกฎหมายแต่ละฉบับ ความผิดอย่างเดียวกันหากกระทำการในช่วงเวลาต่างกันและรัฐบาลต่างกันอาจได้รับหรือไม่ได้รับนิรโทษกรรมก็ได้ ในประเทศไทยความผิดที่ได้รับนิรโทษกรรมส่วนใหญ่คือความผิดฐานเป็นกบฏ ปัญหาคือความผิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกบฏ เช่น ลักอาวุธยุทธภัณฑ์ ปล้นทรัพย์ วางเพลิง ทำลายสถานที่ราชการ จะได้รับนิรโทษกรรมหรือไม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้คงต้องพิจารณาจากมูลเหตุจูงใจว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายนิรโทษกรรมหรือไม่ ถ้าใช่ก็จะได้รับนิรโทษกรรม แต่การพิจารณาเช่นนี้ทำให้ขอบเขตของกฎหมายไม่ชัดเจนเพราะยากที่จะพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำ ดังนั้น เพื่อจำกัดความผิดที่จะนิรโทษกรรมอาจใช้วิธีระบุฐานความผิดที่ต้องการนิรโทษกรรมไว้ให้ชัดเจน (สุกิจ สัมฤทธิ์ผ่อง, 2556ก, น. 3-4)

ผลทางกฎหมายของการนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรมมีผลทางกฎหมาย 3 ประการ ดังนี้

1. ผลต่อการกระทำความผิดอาญา บางฝ่ายมีความเห็นว่า กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นการยกเว้นความผิดหรือลบล้างความผิด บางฝ่ายเห็นว่านิรโทษกรรมมีผลเป็นการลบล้างองค์ประกอบทางกฎหมายของความผิดซึ่งทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญา และบางฝ่ายเห็นว่า การนิรโทษกรรมควรพิจารณาที่ผลที่เกิดขึ้นคือการไม่ดำเนินคดีแก่ผู้ได้รับนิรโทษกรรมตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นหลักมากกว่าที่จะพิจารณาถึงถ้อยคำว่าเป็นการยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษ นอกจากนี้ การพิจารณาว่ากฎหมายใดเป็นกฎหมายนิรโทษกรรมหรือไม่ ไม่ควรจำกัดว่า “กฎหมายนั้นต้องย้อนหลังไปลบล้างการกระทำความผิด หากเพียงยกเว้นโทษแล้วไม่ใช่กฎหมายนิรโทษกรรม” ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายนิรโทษกรรมนั้นความผิดและโทษไม่จำเป็นต้องแยกกันอย่างเด็ดขาด เพราะผลของการยกเว้นความผิดหรือโทษเป็นอย่างเดียวกัน คือ ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกดำเนินคดีหรือไม่ต้องรับโทษทางกฎหมาย ผลทางกฎหมายของกฎหมายนิรโทษกรรมแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

- **กรณีที่เป็นกฎหมายยกเว้นความผิด** สำหรับประเทศไทยกฎหมายนิรโทษกรรมที่ประกาศใช้ บังคับจัดได้ว่าเป็นกฎหมายยกเว้นความผิดทั้งสิ้น เนื่องจากมีผลให้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นถูกลบล้างไป เสมือนว่าไม่เคยมีการกระทำความผิดนั้นเลย สังเกตได้จากกฎหมายมักใช้คำว่า “ห้ามมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดกฎหมาย” หรือ “ให้เป็นอันพ้นจากความผิดนั้น ๆ ทั้งสิ้น” และที่ใช้กันมากที่สุดคือคำว่า “ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิด”

- **กรณีที่เป็นกฎหมายยกเว้นโทษ** เป็นกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติว่าความผิดที่ได้กระทำถูกลบล้างหรือไม่ เพียงแต่บัญญัติยกเว้นโทษสำหรับการกระทำนั้น กฎหมายมักใช้คำว่า “ถ้ายังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลก็ดี หรืออยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลก็ดี ให้ระงับคดีและไม่เอาโทษต่อไป หรือถ้าได้รับโทษอยู่แล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ยกโทษที่ยังมิได้รับนั้นเสีย” เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายยกเว้นโทษนั้นมักกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลที่จะได้รับนิรโทษกรรมดำเนินการบางอย่าง ดังนั้น จึงมีผลเฉพาะบุคคลที่ได้กระทำการตามเงื่อนไขเท่านั้น ไม่มีผลถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความผิดด้วย เช่น ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

2. ผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

สำหรับกฎหมายของประเทศไทย ผลของกฎหมายนิรโทษกรรมจะเป็นไปดังนี้ หากผู้ได้รับนิรโทษกรรมยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก็ต้องระงับการสอบสวนหรือการฟ้องร้อง หากถูกฟ้องต่อศาลแล้ว พนักงานอัยการต้องถอนฟ้องหรือหากจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นเอง ศาลก็พิพากษายกฟ้องหรือสั่งจำหน่ายคดีได้ กฎหมายนิรโทษกรรมบางฉบับจะบัญญัติขั้นตอนการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดไว้ชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติยกโทษให้ผู้ขาดหนี้ราชการกำหนดว่า ถ้าผู้กระทำความผิดยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรืออยู่ระหว่างพิจารณาของศาล ให้ระงับคดีและไม่เอาโทษต่อไป ถ้าได้รับโทษอยู่ก็ให้ยกโทษที่ยังไม่ได้รับนั้นเสีย ในกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติขั้นตอนดำเนินการไว้ ก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิดแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิด จึงต้องบังคับตามมาตรา 3 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ ใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด อนึ่ง กฎหมายนิรโทษกรรมไม่ว่าจะเป็นกรณียกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษ ล้วนมีผลเป็นเงื่อนไขระงับคดีตามมาตรา 39 (5) หรือ (7) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสิ้น

- **ผลต่อคำพิพากษาและการลงโทษ** ในประเทศสหรัฐอเมริกา การอภัยโทษและการนิรโทษกรรมมีผลเป็นอย่างเดียวกัน คือ เป็นการปลดปล่อยบุคคลให้พ้นจากผลทางกฎหมายของการกระทำความผิดนั้น กฎหมายถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์เสมือนมิได้กระทำความผิดเลย อย่างไรก็ตาม แนวความคิดนี้ไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะการอภัยโทษเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นในตัวว่ามีการกระทำความผิด คำพิพากษาของศาลจึงปฏิเสธแนวคิดที่ว่าผู้ได้รับอภัยโทษเป็นผู้บริสุทธิ์และเห็นว่าการอภัยโทษมีผลนับแต่เวลาที่ผู้ได้รับอภัยโทษเป็นต้นไป ไม่มีผลย้อนหลังไปลบล้างการกระทำความผิด ส่วนประเทศฝรั่งเศส กฎหมายนิรโทษกรรมมีผลลบล้างคำพิพากษาและระงับการดำเนินการบังคับโทษตามคำพิพากษานั้นซึ่งรวมถึงโทษประจําและโทษอุกฤษณ์สำหรับประเทศไทย การนิรโทษกรรมมีผลให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น หากนิรโทษกรรมหลังจากมีคำพิพากษาแล้วและผู้รับโทษอยู่ การลงโทษต้องสิ้นสุดลง ซึ่งตามหลักการทั่วไปจะถือว่าผู้รับโทษนั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดยังไม่พ้นโทษซึ่งศาลต้องออกหมายปล่อยโดยศาลเห็นเองว่าผู้รับโทษนั้นได้รับนิรโทษกรรมหรือเมื่อจำเลยร้องขอ ทั้งนี้ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาเรื่องนี้คือศาลที่คดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณา ถ้าคดีถึงที่สุดแล้วก็คือศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น

เมื่อบุคคลใดได้รับนิรโทษกรรมแล้วต่อมาได้กระทำความผิดขึ้นอีก ศาลจะเพิ่มโทษเพราะเหตุกระทำผิดซ้ำไม่ได้ หรือจะอ้างเหตุไม่รอกการกำหนดโทษหรือไม่รอกการลงโทษโดยถือว่าเคยต้องโทษมาก่อนไม่ได้ นอกจากนี้ ผู้ได้รับนิรโทษกรรมไม่ถือว่ามีความผิดในการกระทำผิดในระบบฐานข้อมูลของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- **ผลต่อวิธีการเพื่อความปลอดภัย** ในประเทศฝรั่งเศสการนิรโทษกรรมไม่มีผลลบล้างวิธีการเพื่อความปลอดภัย เนื่องจากมองว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการป้องกันความผิดในอนาคต ไม่ใช่ทดแทนความผิดที่ผ่านมาแล้ว สำหรับประเทศไทยยังไม่มีตัวอย่างหรือความเห็นหรือคำพิพากษาว่าการนิรโทษกรรมมีผลต่อวิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่อย่างไร

3. ผลในประการอื่น การนิรโทษกรรมมีพื้นฐานทางความคิดอยู่ที่ต้องการให้ลืมการกระทำผิดที่มีการนิรโทษกรรม จึงได้กำหนดให้ผลของการกระทำผิดทางอาญาหมดสิ้นไป แต่ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นมูลเหตุของการกระทำผิดมิได้ถูกลบล้างไปด้วย ซึ่งอาจมีผลต่อความรับผิดชอบทางแพ่ง ความรับผิดชอบทางวินัย และสิทธิหรือประโยชน์อื่นหรือไม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- **ผลต่อความรับผิดชอบทางแพ่ง** ในประเทศสหรัฐอเมริกา การอภัยโทษ (และการนิรโทษกรรม) ไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องความรับผิดชอบทางแพ่งต่อบุคคลที่สาม เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศสที่ตามหลักทั่วไป การนิรโทษกรรมจะไม่ปลดเปลื้องความรับผิดชอบทางแพ่งต่อบุคคลที่สาม สำหรับประเทศไทย มีขอบเขตของกฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับมีความแตกต่างกันกล่าวคือ บางกรณียกเว้นเฉพาะความรับผิดชอบทางอาญา บางกรณียกเว้นทั้งความรับผิดชอบทางอาญาและความรับผิดชอบทางแพ่ง ทำให้ในกรณีหลังนี้ผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำนั้นไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำการได้ ด้วยเหตุนี้ ผลต่อความรับผิดชอบทางแพ่งจึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติในกฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับเป็นรายกรณี อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังกฎหมายนิรโทษกรรมของไทยได้รับแนวคิดมาจากกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ การนิรโทษกรรมจะไม่ลบล้างสิทธิของบุคคลที่สามในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิดที่เป็นเหตุให้ต้องนิรโทษกรรม

- **ผลต่อความรับผิดชอบทางวินัย** จากหลักการที่ว่า การนิรโทษกรรมไม่ลบล้างข้อเท็จจริงของการกระทำนั้น ประกอบกับความผิดอาญากับความผิดทางวินัยเป็นคนละกรณีกันและแยกออกจากกันได้ ดังนั้น แม้จะได้รับนิรโทษกรรมทางอาญาแล้วแต่ยังอาจถูกดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) ให้ความเห็นสนับสนุนไว้ สรุปได้ว่า กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นข้อยกเว้นของกฎหมายต้องตีความโดยเคร่งครัด ถ้าพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้รวมถึงการกระทำผิดทางวินัยด้วย พระราชบัญญัติดังกล่าวจะลบล้างเฉพาะความผิดทางอาญาเท่านั้น (เรื่องเสร็จที่ 315/2524)

- **ผลต่อสิทธิและประโยชน์อื่น** ในประเทศไทยผลของกฎหมายนิรโทษกรรมต่อสิทธิและประโยชน์อื่นมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศส คือ ในกรณีที่ผู้ได้รับการนิรโทษกรรมได้รับการลงโทษไปบ้างแล้ว ผู้นั้นไม่อาจขอให้ทดแทนความเสียหายแก่ตนได้ โดยหลักการนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าการนิรโทษกรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับนิรโทษกรรมในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ อย่างไรก็ตาม บุคคลนั้นย่อมได้สิทธิที่สูญเสียไปเพราะผลของคำพิพากษากลับคืนมา เช่น สิทธิในการกลับเข้ารับราชการใหม่ สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการ สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง สำหรับเรื่องเบียดหัวดี บำเหน็จ บำนาญ ยศ บรรดาศักดิ์ หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น เคยมีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3) สรุปว่า กฎหมายนิรโทษกรรมมีผลแต่เพียงให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหาได้ให้สิทธิอย่างอื่นไม่ จึงไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญ ส่วนเรื่องยศ บรรดาศักดิ์ หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเรื่องแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ไม่ใช่เรื่องที่จะใช้สิทธิเรียกร้องได้ ดังนั้น กฎหมายนิรโทษกรรมจึงไม่มีผลทำให้ผู้ได้รับนิรโทษกรรมได้รับยศ บรรดาศักดิ์ หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน และไม่ก่อให้เกิดสิทธิได้รับเบียดหัวดี บำเหน็จ บำนาญ (สุกิจ สัมฤทธิ์ผ่อง, 2556ข, น. 4-7)

การนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง (Political character)

ปกติแล้วการนิรโทษกรรมมีได้ในความผิดในทางแพ่ง ความผิดอาญาทั่วไป และความผิดอาญาที่เป็นความผิดที่มีลักษณะความผิดทางการเมือง (Political character) อันประกอบไปด้วยความผิดทางการเมือง (Political Offences) และความผิดที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับความผิดทางการเมือง (an offence connected with a political offence) รวมถึงความผิดตามกฎหมายพิเศษต่าง ๆ อย่างเช่นความผิดตามกฎหมายทหาร ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ภาษีสรรพสามิต หรือศุลกากร

ความผิดทางการเมือง (Political Offences) ได้มีนักวิชาการให้ความเห็นไว้ เช่น

จิตติ ติงศภัทย์ (2523, น. 28-30) ได้ให้ความเห็นว่า ความผิดทางการเมืองมีหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าความผิดใดมีลักษณะทางการเมืองนั้น แยกออกดังนี้

ความผิดการเมืองแท้ คือ ความผิดต่อความมั่นคงแห่งรัฐทั้งภายในและภายนอก เช่นที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 รวมทั้งความผิดต่อสิทธิของประชาชนในทางการเมือง เช่น ความผิดในการเลือกตั้งด้วย

ความผิดการเมืองโดยจุดประสงค์ คือ ความผิดที่เป็นอาชญากรรมธรรมดา เช่น ฆ่าผู้อื่น แต่ถ้าพิจารณาในแง่จิตใจของผู้กระทำ ได้กระทำโดยจุดประสงค์ทางการเมือง (delits politiques relatives, complexes) เช่น การฆ่าประมุขแห่งรัฐ การแย่งชิงอาวุธในการจลาจล หรืออาจเป็นการฆ่าคนธรรมดา หรือลักอาวุธ ซึ่งได้กระทำเพื่อผลในการที่จะกระทำความผิดทางการเมืองต่อไป (delits politiques concurrents, connexes)

Von Glahn Gehard (1986, น. 268) ได้ให้ความหมายว่า ความผิดทางการเมืองจะเป็นความผิดที่เกิดจากบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการปกครอง หรือการดำเนินนโยบายของรัฐในการปกครองประเทศ จึงได้พยายามดำเนินการบางประการเพื่อเป็นการคัดค้าน หรือบีบบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านั้นให้เหมาะสมซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นความผิดทางการเมืองหรือที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง ซึ่งยังได้จำกัดความหมายไว้เป็นความหมายอย่างกว้าง และความหมายอย่างแคบด้วย กล่าวคือ

ความหมายอย่างกว้าง ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีผลโดยตรงต่อรัฐ หรือความมั่นคงของรัฐ

ความหมายอย่างแคบ ได้แก่ การกระทำซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้คือ ต้องเป็นการกระทำโดยเปิดเผย เพื่อสนับสนุนผู้ที่มีบทบาทขึ้นในทางการเมือง และเกิดการปะทะกันระหว่างพรรคการเมืองสองกลุ่มภายในรัฐ ซึ่งพรรคการเมืองกลุ่มหนึ่งจะต้องเป็นผู้ควบคุมรัฐบาลอยู่

L.Oppenheim (1986, น. 707) ได้ให้ความเห็นว่า ความผิดทางการเมืองจะเกิดขึ้นเมื่อ

1. ได้กระทำความผิดโดยมีแรงจูงใจในทางการเมือง หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือ
2. ได้กระทำความผิดโดยมีแรงจูงใจในทางการเมือง และเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการเมือง
3. ได้กระทำความผิดโดยมุ่งประสงค์ต่อรัฐเท่านั้น เช่น ความผิดฐานก่อการกบฏ

สรุปได้ว่าความผิดทางการเมือง คือ ความผิดทางการเมืองโดยแท้ที่ได้มีการกระทำความผิดต่อองค์กรในทางการเมือง หรือรัฐบาลที่มีอำนาจของรัฐนั้นและก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของประชาชน เช่น ความผิดฐานก่อการกบฏ การยุยงส่งเสริมให้ก่อการกบฏ ที่เป็นเช่นนี้เพราะความผิดดังกล่าวมีผลกระทบกระเทือน

ต่อความมั่นคง อำนาจในการบริหารประเทศ และความปลอดภัยของรัฐนั้น ความผิดที่มุ่งประสงค์ที่จะทำการล้มล้างอำนาจรัฐ ล้มล้างรัฐธรรมนูญ และยักรวมถึงความผิดที่เกิดจากการเตรียมการในกระทำการดังกล่าวที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับโทษไว้ และยักรวมถึงความผิดที่มุ่งประสงค์ทางการเมืองอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับแล้วว่าความผิดทางการเมือง (Political Offences) นั้นคงมีความหมายรวมถึงความผิดที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับความผิดทางการเมืองด้วย

ความผิดที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับความผิดทางการเมือง (an offence connected with a political offence) หมายถึง ความผิดที่ได้กระทำลงโดยมีการกระทำความผิดอาญาเข้ามาผสมกับการกระทำในทางการเมืองมักจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและระบอบการปกครองส่วนหนึ่ง กับก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของเอกชนอีกส่วนหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม การจะออกกฎหมายนิรโทษกรรมหรือไม่นั้นเป็นอำนาจและอยู่ภายใต้ดุลยพินิจของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่เนื่องจากกฎหมายนิรโทษกรรมถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไป จึงควรพิจารณาถึงผลกระทบที่จะตามมาภายหลังออกกฎหมายนิรโทษกรรมนั้นแล้ว และควรใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเท่าที่มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น (ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์, 2553ค, น. 6, 149-151)

การนิรโทษกรรมในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

การนิรโทษกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์กับการอภัยโทษ และใช้ปะปนกันจนทำให้เห็นได้ว่าการนิรโทษกรรมเป็นการที่ผู้มีอำนาจรัฐาธิบดี (รัฐอธิปไตย) คือประธานาธิบดี ได้อภัยโทษให้กับบุคคลผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนั่นเอง

ในระหว่างสงครามการก่อการร้ายนั้น รัฐบาลสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติการทางการทหาร (Military Commissions Act) เพื่อวางระเบียบกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ซึ่งถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวอันเนื่องมาจากการต่อสู้ทางการทหารที่ผิดกฎหมาย ส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลย้อนหลังถึงการแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมสงครามซึ่งมีผลกระทบต่อผู้จัดทำแผนนโยบายแห่งรัฐ เช่น นักการเมือง ผู้นำกองทัพ และผู้ปฏิบัติตามนโยบายนั้น เช่น หน่วยข่าวกรองกลางสหรัฐอเมริกา และทหารโดยบัญญัติให้การกระทำทั้งหลายภายใต้กฎหมายสหรัฐอเมริกาก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้ไม่ให้อภัยโทษว่าเป็นอาชญากรรมสงครามอีกต่อไป ดังนั้นการบัญญัติพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการออกกฎหมายเพื่อนิรโทษกรรมสำหรับการกระทำความผิดทางอาญาในสงครามการก่อการร้าย

ผู้มีอำนาจในการนิรโทษกรรม หรืออภัยโทษ

การนิรโทษกรรมหรืออภัยโทษในสหรัฐอเมริกานั้นเป็นอำนาจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา ที่จะใช้อำนาจนี้ในทางบริหารเพื่อทำการนิรโทษกรรมหรืออภัยโทษแก่ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (Federal offenses) ได้ทุกประเภทไม่ว่าความผิดทางการเมือง ความผิดอาญาต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกา ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร หรือความผิดต่อกฎหมายมลรัฐ (States offenses) ซึ่งเป็นอำนาจของผู้ว่าการรัฐที่จะใช้ในกรณีที่มีการละเมิดต่อกฎหมายของมลรัฐ โดยอำนาจในการนิรโทษกรรมหรืออภัยโทษนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา หมวด 2 มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติให้ประธานาธิบดีมีอำนาจในการเลื่อนการลงโทษ (reprieve) และอภัยโทษ (pardon) สำหรับความผิดต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกา (Federal Law) ยกเว้นในกรณีความผิดที่มีการยื่นถอดถอนประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา (Impeachment) เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่มีอำนาจมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวที่จะอภัยโทษตนเองจึงถูกห้ามไว้ นอกจากนี้แล้วในรัฐธรรมนูญของมลรัฐก็ได้บัญญัติให้อำนาจอภัยโทษดังกล่าวเป็นของผู้ว่ารัฐแต่ละมลรัฐด้วย

รูปแบบการนิรโทษกรรม

เนื่องจากผู้มีอำนาจในการนิรโทษกรรมได้แก่ ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาและสภาองเกรสรูปแบบในการนิรโทษกรรมจึงสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ

1. แบ่งตามผู้มีอำนาจในการนิรโทษกรรม และ
2. แบ่งแบบมีเงื่อนไข หรือไม่มีเงื่อนไข

1. กรณีที่มีการแบ่งตามผู้มีอำนาจในการนิรโทษกรรม ถ้าการนิรโทษกรรมนั้นได้กระทำโดยอำนาจของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา (ซึ่งถือว่าเป็นอำนาจฝ่ายบริหาร) จะทำในรูปแบบของประกาศ

(Proclamation of Amnesty) ส่วนการประกาศนิรโทษกรรมโดยสภาองเกรส (ฝ่ายนิติบัญญัติ) จะต้องทำขึ้นในรูปของรัฐธรรมนูญ (Act) เช่น รัฐบัญญัติ ลงวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1898

2. กรณีแบ่งแบบไม่มีเงื่อนไข หรือมีเงื่อนไข แบ่งแบบไม่มีเงื่อนไข (Full amnesty) การอภัยโทษหรือการนิรโทษกรรมแบบไม่มีเงื่อนไขนี้ เป็นการปล่อยตัวบุคคลผู้กระทำความผิดจากการลงโทษโดยไม่มีข้อจำกัดเลย และมีผลทำให้เป็นการยกเว้นความผิดจากการถูกลงโทษตามคำพิพากษา และเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบ (guilt) ด้วย อันเป็นผลทำให้ผู้กระทำความผิดกลายเป็นผู้บริสุทธิ์และได้รับสิทธิต่าง ๆ คืนมาทั้งหมด

ส่วนแบ่งแบบมีเงื่อนไข (Conditional Amnesty) การนิรโทษกรรมหรืออภัยโทษยังไม่เกิดผลจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่น เงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเดินทางออกนอกประเทศเสียก่อน หรือต้องงดเว้นจากการดื่มสุรา หรือต้องจ่ายเงินค่าปรับให้ครบถ้วนเสียก่อน เป็นต้น

ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรม

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำรูปแบบกฎหมายจากประเทศอังกฤษมาใช้ ดังนั้นความแตกต่างระหว่างการอภัยโทษกับการนิรโทษกรรม จึงไม่มีความชัดเจนอย่างเช่นของประเทศไทย จึงเป็นผลทำให้เห็นได้ว่าแม้จะมีการประกาศว่าเป็นการอภัยโทษทั่วไป (General pardon) แต่ผลของการอภัยโทษดังกล่าวกลับมีผลกับบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่กระทำความผิดต่อกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง ผลของการอภัยโทษดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการนิรโทษกรรมด้วย ส่วนการนิรโทษกรรมแตกต่างจากการอภัยโทษ คือการอภัยโทษมีผลต่อบุคคลเฉพาะราย แต่การนิรโทษกรรมจะขยายไปถึงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการนิรโทษกรรม

โดยปกติแล้วการนิรโทษกรรมให้แก่กลุ่มบุคคลนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมกันกระทำความผิดในทางการเมือง เช่น การร่วมกันก่อการจลาจล หรือก่อการกบฏต่อรัฐ ดังนั้น อำนาจดังกล่าวนอกจากสภาองเกรสแล้ว ที่ใช้มากที่สุดคืออำนาจของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาที่สามารถจะทำการนิรโทษกรรมให้แก่กลุ่มผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งในอดีตก็มีการใช้อำนาจนี้หลายครั้ง แต่ปัจจุบันการนิรโทษกรรมในลักษณะทั่วไปที่มีเป้าหมายถึงกลุ่มบุคคลนั้นไม่ได้ใช้แล้ว

แต่ที่ใช้อยู่มากในขณะนี้คือ การนิรโทษกรรมเป็นการเฉพาะราย ซึ่งหากจะกล่าวว่าเป็นการอภัยโทษเฉพาะรายก็น่าจะใช้ได้เนื่องจากการแบ่งแยกความผิดที่จะใช้วิธีการอภัยโทษหรือการนิรโทษกรรมยังคงมีแต่เพียงความเห็นของศาลสูงสุด แต่ทางปฏิบัติยังคงใช้ร่วมกันอยู่นั่นเอง

การกระทำความผิดทางการเมือง

การพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่นั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้คำนึงถึงองค์ประกอบของคดี ดังนี้

1) ได้มีการกบฏเนื่องมาจากการปฏิวัติที่มุ่งต่อรัฐบาลในบางคดีการก่อกบฏก็มีขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่นที่ได้เกิดขึ้นในบอลติกในรัสเซียเมื่อปี ค.ศ. 1906 คดี Rudovitz บางทีก็มีขนาดเล็กเช่นคดี Cazo และในคดีเข้าโจมตี Sam Ignacio ส่วนในคดี Lynchehoun เป็นการกระทำของผู้ต้องหาเกี่ยวกับขบวนการ

ประชาชนที่จะโค่นพวกราชาที่ดินในประเทศไอร์แลนด์ เป็นวิธีการที่จะประกันการปฏิรูปในทางนิติบัญญัติ การเปลี่ยนชนชั้นปกครองและระบบรัฐสภาของอังกฤษ ถ้าเป็นไปได้ถือว่าเป็นการเพียงพอแม้ว่าจะขาดองค์ประกอบเรื่องการทหาร และพลเรือน

2) ผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องอยู่กับขบวนการไม่มีการผิดใดที่มีปัญหาเคร่งครัดเท่ากับการเกี่ยวข้องกับการกบฏอย่างคดี Castioni และในคดี Pouren ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของพวกเขาปฏิวัติในรัสเซีย โดยรัฐบาลรัสเซียได้ร้องขอให้ประเทศสหรัฐอเมริกาส่งตัวกลับไปดำเนินคดีในความผิดฐานฆ่า และปล้นทรัพย์ ข้าหลวงแห่งสหรัฐอเมริกาได้อนุมัติให้ส่งตัวกลับไปดำเนินคดีแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้นคือ Root ได้ให้พิจารณาพยานหลักฐานใหม่และในที่สุดก็เห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำ ความผิดทางการเมืองจึงไม่ส่งตัวกลับไปดำเนินคดี

ความผิดทางการเมืองในความหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมุ่งเน้นถึงการกบฏหรือการปฏิวัติเป็นส่วนใหญ่ คือมีทางที่จะเป็นความผิดทางการเมืองได้ (ไซยรัตน์ ปาวะกะนันท์, 2553ง, น.53-69)

ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีการใช้กฎหมายในระบบ Civil Law อย่างเช่นประเทศไทย นั้นมีการประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเช่นกัน โดยหลักการและแนวความคิดการนิรโทษกรรมนั้นก็มีความคล้ายคลึงกันกับประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ การนิรโทษกรรมเป็นวิธีการที่ใช้ในสังคมเพื่อลบล้างมาตรการทางอาญาไม่ให้มีอยู่อีกต่อไป ซึ่งเดิมการนิรโทษกรรมมักจะใช้เพื่อยกเลิกการกระทำความผิดทางการเมืองบางประการที่ได้กระทำขึ้นในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง โดยให้ถือว่าไม่เป็นความผิดเพื่อจะได้ลืมความแตกแยกทางการเมืองนิรโทษกรรมในลักษณะเช่นนี้มีลักษณะเป็นนิรโทษกรรมที่แท้ (Re Elle) โดยนิรโทษกรรมการกระทำที่กำหนดไว้ตายตัว แต่ในปัจจุบันไม่มีข้อจำกัดประเภทของความผิดที่จะทำการนิรโทษกรรม โดยอาจมีการนิรโทษกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรม กฎหมายศุลกากร กฎหมายป่าไม้ กฎหมายเกี่ยวกับการล่าสัตว์ กฎหมายเกี่ยวกับจราจร และการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายผังเมืองการก่อสร้าง การทำลายสภาพแวดล้อมหรือโบราณสถาน รวมถึงการกระทำความผิดของผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วง นอกจากนี้ยังขยายไปถึงการนิรโทษกรรมความผิดทางวินัยและความผิดทางปกครองด้วย

ในปัจจุบันตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจในการนิรโทษกรรมเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยรัฐสภาซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนและมีหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อที่จะได้แสดงความคิดเห็นของปวงชนในการออกกฎหมายดังกล่าว ในประเทศฝรั่งเศสนั้นมีประเพณีที่เรียกว่า การนิรโทษกรรมของประธานาธิบดีหลังจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรัฐสภาที่มาจากรพรรคเดียวกันนั้น รัฐสภาจะมีการลงคะแนนเสียงในการประกาศกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่นักโทษที่กระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้อำนาจประธานาธิบดีในการนิรโทษกรรมนักโทษบางคนถ้าตรงตามเงื่อนไข นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า “การนิรโทษกรรมนี้เป็นการลดประชากรนักโทษในคุกอีกด้วย”

รูปแบบของการนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรมในประเทศฝรั่งเศสมีหลายรูปแบบโดยมีการจัดแบ่งตามลักษณะของผู้มีอำนาจ หรือมีการจัดแบ่งตามประเภทของการนิรโทษกรรมโดยสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภทดังนี้

1. การนิรโทษกรรมกรณีธรรมดา
2. การอภัยโทษกึ่งนิรโทษกรรม (La grace amnistiante)
3. การนิรโทษกรรมโดยองค์กรศาล (L'amnistie judiciaire)

1. การนิรโทษกรรมกรณีธรรมดา

การนิรโทษกรรมกรณีธรรมดานี้เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกำหนดประเภทของผู้ที่จะได้รับการนิรโทษกรรม และขอบเขตที่จะได้รับการนิรโทษกรรมเมื่อกฎหมายมีผลบังคับ โดยจะพิจารณาจากความเหมาะสมเป็นราย ๆ ไป จึงทำให้เกิดผลเสียในแง่ที่ว่าแม้จะเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำผู้นั้นก็ไม่มีประวัติการกระทำความผิดอยู่เลย จึงทำให้เกิดรูปแบบของการนิรโทษกรรมอื่น ๆ ขึ้นอีก เช่น La grace amnistiante หรือ L'amnistie judiciaire

2. การอภัยโทษกึ่งนิรโทษกรรม (La grace amnistiante)

การอภัยโทษกึ่งนิรโทษกรรมนี้เป็นการผสมรูปแบบของการนิรโทษกรรมกับการอภัยโทษ โดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นฝ่ายออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับบุคคลบางจำพวก และฝ่ายบริหารจะต้องออกพระราชกฤษฎีกา (decret de grace) เพื่อให้อภัยโทษภายในเวลาที่กำหนดโดยในการนิรโทษกรรมมักจะกระทำเป็นการทั่วไปและผู้กระทำความผิดจะได้รับผลโดยทันทีการอภัยโทษจะมาช่วยจำแนกบุคคลที่เหมาะสมซึ่งควรให้ได้รับผลจากการนิรโทษกรรม และผลของการนิรโทษกรรมรูปแบบนี้จะทำให้คำพิพากษาถูกลบล้างและได้สิทธิต่าง ๆ กลับคืนมาต่างจากการอภัยโทษโดยทั่วไป ซึ่งจะลบล้างเฉพาะโทษประธานเท่านั้น มิได้ลบล้างโทษประกอบโทษอุปกรณ์และสิทธิต่าง ๆ ที่ถูกตัดไปจากคำพิพากษาของศาล

3. การนิรโทษกรรมโดยองค์กรศาล (L'amnistie judiciaire)

การนิรโทษกรรมโดยองค์กรศาลนี้เป็นการพิจารณาในรูปแบบรายบุคคล โดยศาลจะมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดตามที่มีกฎหมายจากฝ่ายนิติบัญญัติได้ตรากฎหมายไว้ และอยู่ในเงื่อนไขที่ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดที่ได้กระทำให้ได้รับโทษต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายนิรโทษกรรม หรือได้รับการรอลงโทษ หรือได้รับเฉพาะโทษอุปกรณ์ ดังนั้นผู้กระทำความผิดรายใดจะได้รับการนิรโทษกรรมหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีดังกล่าวว่าสมควรจะพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดสถานใด ข้อดีคือ ศาลสามารถพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความรุนแรง จำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษสถานใด ข้อเสียอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจการกำหนดโทษของศาลได้หากมีความต้องการให้ได้รับการนิรโทษกรรมก็จะกำหนดโทษต่ำกว่าที่ควรเป็น หรือหากไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับการนิรโทษกรรมก็จะกำหนดโทษให้สูงกว่าที่กฎหมายนิรโทษกรรมกำหนด

ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรม

ในประเทศฝรั่งเศสกฎหมายนิรโทษกรรมมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. กฎหมายนิรโทษกรรมมีเนื้อหาแตกต่างกันไปในกฎหมายแต่ละฉบับที่ออกบังคับใช้และไม่มีบทบัญญัติทั่วไปที่จะระบุเงื่อนไข ขอบเขต หรือผลจากกฎหมาย แต่กฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในประเด็นดังนี้คือ

1.1 ไม่มีผลเป็นการโต้แย้งสิทธิของบุคคลที่สาม

1.2 ห้ามอ้างว่าผู้ได้รับการนิรโทษกรรมมีประวัติอาชญากรรม เนื่องจากคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นได้ถูกลบล้างไปโดยผลของการนิรโทษกรรมแล้ว

1.3 ไม่มีผลกระทบต่อมาตรการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากการนิรโทษกรรมจะลบล้างโทษที่มีวัตถุประสงค์เป็นการแก้แค้น แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างมาตรการที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งไม่มีลักษณะเป็นโทษ เช่นการทำลายอาคารที่เสื่อมโทรม และเป็นอันตรายต่อผู้สัญจรไปมา หรือการกำหนดให้ก่อสร้างอาคารตามกฎหมายผังเมือง เป็นต้น และยังไม่กระทบถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งกำหนดไว้ตามสภาพของผู้กระทำความผิดอีกด้วย

2. กฎหมายนิรโทษกรรมจะต้องตีความโดยเคร่งครัด จะนำบทบัญญัติของกฎหมายนิรโทษกรรมฉบับก่อน ๆ มาใช้กล่าวอ้างไม่ได้ เพราะวัตถุประสงค์ของการนิรโทษกรรมในกฎหมายแต่ละฉบับย่อมแตกต่างกันไป และกฎหมายฉบับหลังไม่จำเป็นต้องบัญญัติการนิรโทษกรรมฉบับก่อน ๆ ไว้ด้วย การบังคับใช้จะต้องเคร่งครัดตามตัวอักษร ศาลไม่มีอำนาจตีความขยายขอบเขตให้ครอบคลุมไปถึงกรณีอื่น ๆ ที่ไม่ได้บัญญัติไว้

3. กฎหมายนิรโทษกรรมใช้บังคับได้เฉพาะภายในอาณาเขตของประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักอธิปไตย

4. กฎหมายนิรโทษกรรม เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างการศึกษาความคิดเห็น หากเป็นที่ปรากฏต่อศาลว่าจำเลยมีสิทธิจะได้รับการนิรโทษกรรมแล้ว ศาลสามารถหยิบยกขึ้นมาพิจารณาได้ทันที

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการนิรโทษกรรม

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการนิรโทษกรรมจากอำนาจของกฎหมายนี้มีได้ทั้งเป็นแบบกลุ่มคือ เป็นการออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ หรือออกเป็นพระราชกฤษฎีกาโดยฝ่ายบริหาร นอกจากนี้แล้วยังสามารถนิรโทษกรรมเป็นการเฉพาะรายได้โดยศาลสามารถใช้อำนาจที่กฎหมายนิรโทษกรรมได้บัญญัติไว้เพื่อพิจารณาผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ (ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์, 2553จ, น. 70-79)

รวมกฎหมายที่เกี่ยวกับการนิรโทษกรรมที่มีลักษณะทางการเมืองตามพระราชบัญญัติและพระราชกำหนด ดังนี้
นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ 24 มิถุนายน 2475 มาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มี
กฎหมายที่เกี่ยวกับการนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัติและพระราชกำหนด ดังนี้

1. การนิรโทษกรรมที่ตราเป็นพระราชบัญญัติ จำนวน 20 ฉบับ ดังนี้

1) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในการจัดการให้คณะรัฐมนตรีลาออกเพื่อให้มีการเปิดสภา
ผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2476

ออกโดย พระยาพหลพลพยุหเสนา โดยคณะทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน นำโดย พระยา
พหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม และหลวงศุภชลาศัย ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากพระยามโนปกรณ
นิติธาดา ในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476

2) พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล
พุทธศักราช 2488 พุทธศักราช 2488

ออกโดย พันตรี ควง อภัยวงศ์ โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรอนุมัติพระราชกำหนด
นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488 ที่มีการปลดปล่อยนักโทษทางการเมือง
ทั้งหมดเป็นอิสระ โดยผู้กระทำความผิดจะได้ถูกฟ้องรับโทษตามคำพิพากษาแล้วหรือไม่และไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะ
ได้หลบหนีจากที่ใดไปยังที่ใดหรือไม่ ให้เป็นอันพ้นจากความผิดนั้น ๆ ทั้งสิ้น

3) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น
พุทธศักราช 2489

ออกโดยนายปรีดี พนมยงค์ เป็นการยกโทษให้แก่ผู้ที่ต่อต้านญี่ปุ่นในครั้งที่ญี่ปุ่นเข้ามาไทย
ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

4) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490

ออกโดย พันตรี ควง อภัยวงศ์ ในครั้งที่ม็อบทหารนอกราชการที่นำโดย พลโท ผิน ชุณหะ
วัณ ทำการรัฐประหาร พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แล้วให้ พันตรี ควง อภัย
วงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนิรโทษกรรมแก่ผู้ที่
ทำการรัฐประหารในคราวนั้นทั้งหมด

5) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2475 กลับมาใช้ พ.ศ. 2494

ออกโดย จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นการรัฐประหารของ จอมพล แปลก พิบูล
สงคราม ซึ่งเป็นครั้งแรกที่เรียกได้ว่าเป็นการรัฐประหารตัวเอง (ยึดอำนาจตัวเอง)

6) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

ออกโดย จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เนื่องจากพระพุทธรูปศาสนาได้ยั้งยืนมาครบ 25
ศตวรรษ จึงมีการอภัยทานความผิดฐานกบฏจลาจลนั้นเพื่อไม่มุ่งหมายจองเวรแก่กัน จึงได้นิรโทษกรรมทั้งหมด

7) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่
16 กันยายน พ.ศ. 2500 พ.ศ. 2500

ออกโดยนายพจน์ สารสิน เป็นการรัฐประหาร จอมพล แปลก พิบูลสงคราม นำโดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันเนื่องมาจากประชาชนไม่พอใจการเลือกตั้งที่ทุจริต และสมาชิกพรรคมนังคศิลาของ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เสนอให้จัดการเด็ดขาดกับ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่แถลงให้ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ลาออกจากตำแหน่ง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงทำการรัฐประหารตัดหน้าเสียก่อน แล้วให้นายพจน์ สารสิน ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดการเลือกตั้ง

8) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 พ.ศ. 2502

ออกโดย จอมพล ถนอม กิตติขจร สืบเนื่องจาก จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศยึดอำนาจอีกครั้ง โดยอ้างถึงเหตุความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังคุกคาม ในการรัฐประหาร ในครั้งนี้เรียกได้ว่าเป็น การรัฐประหารเงียบ หรือ ยึดอำนาจตัวเอง ออกรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถใช้อำนาจในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้อย่างเต็มที่ เบ็ดเสร็จ และเด็ดขาด ด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 17

9) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502

ออกโดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นการแก้ไขพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาส ครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 เพื่อให้บุคคลผู้ได้รับนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ที่ถูกเรียก เครื่องราชอิสริยาภรณ์คืนหรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ เนื่องจากการกระทำความผิดอันได้รับนิรโทษ กรรมนั้น ประสงค์จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยศหรือบรรดาศักดิ์คืนตามที่ได้รับอยู่เดิม ก็ให้ ผู้นั้นแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2502 เพื่อดำเนินการขอพระราชทานคืนให้ต่อไป

10) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 พ.ศ. 2515

ออกโดย จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นการรัฐประหารอีกครั้งในประเทศไทย ยึดอำนาจตัวเอง เหมือนรัฐประหาร พ.ศ. 2494 ของ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม โดยได้มีการนิรโทษกรรมให้ผู้ที่ทำการปฏิวัติ หรือร่วมทำการปฏิวัติพ้นจากความผิดทั้งสิ้น

11) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิด เกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวนเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2516

ออกโดยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ โดยเหตุที่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนเดินขบวน เรียกร้อง ในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไทย 14 ตุลาคม 2516 ภายหลังจากเหตุการณ์จึงมีการนิรโทษกรรม ทั้งหมด

12) พระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ ที่ 36/2515 ลงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2517

ออกโดยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นการนิรโทษกรรมบุคคล โดยให้ยกเลิกคำสั่งคณะปฏิวัติ ที่ 36/2515 ที่ให้ควบคุมตัวนายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภักดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ

13) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2519

ออกโดยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งมาจากเหตุการณ์สังหารหมู่ นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐบาลในขณะนั้นคือ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช คุณสมบัติไม่อยู่ คณะนายทหาร 3 เหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจ นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด จึงจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครองไว้ และให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และมีการนิรโทษกรรมสำหรับผู้ทำการรัฐประหารในคราวนั้น

14) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ 25 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520

ออกโดยพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จากเหตุการณ์กบฏในวันที่ 25 มีนาคม 2520 ซึ่งเป็นความพยายามก่อรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร โดย พลเอก ฉลาด หิรัญศิริ และนายทหารกลุ่มหนึ่ง แต่ไม่สำเร็จ เมื่อคราวผ่านพ้นไปจึงได้มีการนิรโทษกรรมทั้งหมด

15) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520

ออกโดย พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เนื่องมาจากการรัฐประหารนำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด รัฐประหารนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งเป็นการกระชกอำนาจตนเอง ถือเป็นารัฐประหารตัวเอง และได้นิรโทษกรรมทั้งหมด

16) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พ.ศ. 2521

ออกโดย พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยเห็นว่าหากมีการดำเนินคดีแก่ผู้ชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จะทำให้ผู้ที่ถูกดำเนินคดีต้องเสียนาคตในทางการศึกษาและการประกอบอาชีพยิ่งขึ้น จึงมีการนิรโทษกรรม

17) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524

ออกโดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในเหตุการณ์ที่มีความพยายามจะรัฐประหารรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดยเรียกชื่อกลุ่มว่ายังเติร์ก แต่ไม่สำเร็จ หลังจากนั้น พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จึงได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมกลุ่มเหล่านี้ทั้งหมด เพื่อความสามัคคีของคนในชาติ

18) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 8 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2528 พ.ศ. 2531

ออกโดย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จากเหตุความพยายามรัฐประหารของนายทหารนอกราชการ เรียกเหตุการณ์นี้ว่า กบฏทหารนอกราชการ หรือกบฏ 9 กันยา แต่หลังจากนั้นก็ได้มีการนิรโทษกรรมเพื่อความสามัคคีของคนในชาติ

19) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2532

ออกโดย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นการนิรโทษกรรมแก่ผู้ที่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายปราบปรามคอมมิวนิสต์

20) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พ.ศ. 2534

ออกโดยนายอานันท์ ปันยารชุน จากการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ที่ทำการรัฐประหาร พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยให้นิรโทษผู้ที่เกี่ยวข้องในการรัฐประหารทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556, น. 20-23)

2. นิรโทษกรรมที่ตราเป็นพระราชกำหนด จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

1. พระราชกำหนดนิรโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2475

ประกาศโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในคราวที่คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จ โดยให้การกระทำทั้งหลายของคณะราษฎรที่เป็นการละเมิดกฎหมาย ไม่ให้เป็นการละเมิดบทกฎหมายเลย

2. พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488

ออกโดย พันตรี ควง อกัยวงศ์ มีการปลดปล่อยนักโทษทางการเมืองทั้งหมดเป็นอิสระ โดยผู้กระทำความผิดจะได้ถูกฟ้องรับโทษตามคำพิพากษาแล้วหรือไม่และไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะได้หลบหนีจากที่ใดไปอยู่ที่ใดหรือไม่ ให้เป็นอันพ้นจากความผิดนั้น ๆ ทั้งสิ้น

3. พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524

ออกโดย พลเอก สุจินดา คราประยูร ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนั้นพ้นผิดทั้งหมด ไม่ว่าจะประชาชนที่เข้าชุมนุม และทหารที่ทำการปราบปรามประชาชน

4. พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535 (คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ 2/2535 เรื่อง พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535 ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535 ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประจำปี พ.ศ. 2535 ครั้งที่ 4 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ 7 ตุลาคม 2535 ที่ประชุมได้ลงมติไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว จึงทำให้พระราชกำหนดตกไป

ออกโดย พลเอก สุจินดา คราประยูร ในเหตุการณ์ที่มีการจับกุมบุคคลเป็นจำนวนมาก มาควบคุมตัวไว้เนื่องจากการชุมนุมที่จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (ไปรยา ทศนสกุล, 2551, น.612-617)

รวมข้อเสนอแนะ

- คณะกรรมการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดอง สภาปฏิรูปแห่งชาติ (2558, น. 48-53) จึงได้สรุปข้อเสนอแนะของคณะกรรมการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดอง สภาปฏิรูปแห่งชาติเกี่ยวกับการแสวงหาแนวทางเพื่อลดและยุติความขัดแย้งทางเมืองในทุกระดับเพื่อนำไปสู่การสร้างความปรองดอง การจัดทำแผนการดำเนินงานในการสร้างความปรองดองให้ควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของคณะกรรมการฯ ที่ได้รับมอบหมายจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ข้อเสนอเพื่อคลี่คลายประเด็นปัญหาและผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง

เพื่อคลี่คลายประเด็นปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในอดีต และเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองซ้ำอีก คณะกรรมการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองมีข้อเสนอให้มีการดำเนินการใน 6 ภารกิจ ที่ต้องทำควบคู่กันไปให้ครบทุก ๆ ด้าน อย่างเป็นองค์รวม

แผนการดำเนินงานเพื่อสร้างความปรองดอง

จากข้อเสนอแนะเพื่อคลี่คลายประเด็นปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองตามที่เสนอสามารถนำมาจัดทำเป็น “แผนการดำเนินงานเพื่อสร้างความปรองดอง” รวมทั้งหมด 13 กิจกรรม เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการดำเนินงานทั้งในแง่หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบหน่วยงานสนับสนุน ทั้งนี้ กิจกรรมหลายประการสามารถเริ่มดำเนินการได้ตั้งแตในช่วงก่อนที่รัฐธรรมนูญจะประกาศใช้

กิจกรรมตามแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างความปรองดอง ได้แก่ การแสวงหาและเปิดเผยข้อเท็จจริง การวิเคราะห์และหาข้อสรุปเกี่ยวกับเหตุความขัดแย้งซึ่งเป็นที่ยอมรับจากสังคม การจัดเตรียมการสำนึกผิดและการให้อภัย การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนในทุกจังหวัด สำรวจปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการการเยียวยา จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับผลกระทบ การจัดทำหลักเกณฑ์การเยียวยา ดำเนินการเยียวยาแก่ผู้สูญเสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การเยี่ยมเยียน พูดคุยกับผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มต่าง ๆ ผลักดันการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อลดเงื่อนไขความขัดแย้ง โดยเฉพาะการปฏิรูปด้านการเมือง ด้านสื่อ และกระบวนการยุติธรรม การสร้างเครือข่ายสนับสนุน/ทำงานร่วมกันของเครือข่ายที่ทำงานสันติวิธี เร่งรัด ผลักดันการพิจารณากฎหมายที่เอื้ออำนวยความยุติธรรมและการปฏิรูป เช่น ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม และผลิตสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจ ส่งเสริมการสร้างความปรองดอง

เงื่อนไขสำหรับการนิรโทษกรรมในขั้นต่อไป

หากจะมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมทั้งในเริ่มต้นและขั้นต่อไปดังที่กล่าวข้างต้น ควรกำหนดเงื่อนไข 4 ประการที่ต้องพิจารณา ได้แก่

- (1) การยอมรับของเหยื่อ/ผู้ถูกกระทำ
- (2) การแสดงความสำนึกผิดต่อสาธารณะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง

(3) การให้อภัยของเหยื่อ/ผู้ถูกระทำ

(4) การเปิดเผยความจริง การให้ข้อมูลที่เป็นจริงของผู้กระทำในเหตุการณ์

ทั้งนี้ การสำนึกผิดและการให้อภัยในที่นี้ หมายถึง การสื่อสารและแสดงออกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการควบคุมฝูงชนในระหว่าง พ.ศ. 2548-2557 ต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบและในทางสาธารณะ ว่าได้เห็นถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่าย รวมทั้ง ต่อสังคมไทยโดยรวมซึ่งเป็นการสื่อสารให้สังคมได้เห็นว่าคุณที่ข้องเกี่ยวกับการชุมนุมได้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบและได้รับบทเรียนจากสิ่งที่กระทำลงไป ในเบื้องต้น ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการสร้างความปรองดองในขั้นตอนต่อ ๆ ไป

หากผ่านเงื่อนไขทั้ง 4 ประการ จึงนำไปสู่การออกกฎหมายนิรโทษกรรม แต่จะไม่มีนิรโทษกรรมในกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ จะไม่นำสิทธิในการได้รับการเยียวยาของผู้เสียหายมาใช้ในการต่อรองและไม่ปิดกั้นให้ผู้เสียหายหรือสังคมรับรู้ความจริงที่เกิดขึ้นและความผิดที่จะเกิดขึ้นเหตุผลของการวางเงื่อนไขประการนี้ ก็เนื่องจากการที่จะเกิดการนิรโทษกรรมนั้น จะต้องเกิดจากการสำนึกผิดและการให้อภัยอย่างแท้จริง การบีบบังคับให้ผู้ได้รับความเสียหายต้องยินยอมกับการออกกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อแลกกับสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและรับรู้ข้อเท็จจริง จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะผู้เสียหายย่อมมีสิทธิที่ชอบธรรมในการได้รับการเยียวยาและรับรู้ข้อเท็จจริงอยู่แล้วถึงแม้จะไม่มีกฎหมายดังกล่าวก็ตาม

แต่หากไม่ผ่านเงื่อนไข 4 ประการดังกล่าว ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับโทษตามคำพิพากษาโดยอาจมีการขอพระราชทานอภัยโทษต่อไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ขึ้นกับการเลือกตั้งสติใจของผู้ที่ถูกลงโทษ นอกจากนี้ อาจมีการคุมประพฤติภายใต้เงื่อนไขของศาลและการตกลงของคู่กรณี

เหตุผลที่การนิรโทษกรรมในระยะที่สองเปิดช่องไว้ให้แก่ผู้ที่กระทำความผิดอาญาโดยแท้ที่อาจได้รับการยกเว้นความผิดเนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านนั้น มุ่งผลในการสร้างความปรองดองจึงจำเป็นต้องมีการผ่อนปรนเกี่ยวกับผลในทางกฎหมายบางประการเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความรุนแรงยินยอมเข้าสู่กระบวนการดังกล่าวเช่น ในการค้นหาความจริง อาจมีการนิรโทษกรรมให้ผู้ที่มีอาวุธไว้ในครอบครองซึ่งเป็นความผิดอาญาโดยแท้หากยินยอมให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์เล่าถึงเหตุจูงใจในการลงมือกระทำและแสดงความสำนึกผิดต่อการกระทำ เป็นต้น

- **นายสุกิจ สัมฤทธิ์ผ่อง** (2556, น.14-15) มีความเห็นว่า กฎหมายนิรโทษกรรมมีลักษณะยกเว้นระบบกฎหมาย มีผลต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง นอกจากนี้ ยังมีที่มาจากหลักการให้อภัยของผู้ปกครองแผ่นดินซึ่งมีนัยทางศาสนารวมอยู่ด้วย ประกอบกับปัจจุบัน นิติรัฐมีความสำคัญมากขึ้นมีการสร้างระบบควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและระบบศาลขึ้นใหม่ การเสนอร่างกฎหมายนิรโทษกรรมย่อมต้องวิเคราะห์ผลดีผลเสียให้มาก เนื้อหาสาระในร่างกฎหมายจึงมีความสำคัญและเพื่อให้องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายนี้เข้าใจในเนื้อหาสาระที่ถูกต้องและครบถ้วน

- **คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย** (2556, น. 24) มีความเห็นว่า ความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้มีคู่ความขัดแย้งแตกต่างจากความขัดแย้งทางการเมืองในอดีต เพราะเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายและเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนด้วย ความปรองดองจะเกิดขึ้นมิได้ หากยังไม่มีการ

เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม รวมทั้งเสนอให้มีการทบทวนเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Legality) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) หลักนิติรัฐ (Legal State) หรือนิติธรรม (Rule of Law) และหลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เพื่อให้การนิรโทษกรรมไม่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการไม่ต้องรับผิดชอบหรือผู้กระทำผิดลอยนวล (Impunity) ตลอดจนไม่เป็นการไปปลบล้างสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายที่จะได้ทราบความจริง (Rights to Know) ซึ่งเป็นไปตามหลักความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง สร้างความเป็นธรรมแก่ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงซ้ำอีก อันจะนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยในอนาคต

- นายสรารุท เบญจกุล (2556, น.1-5) มีความเห็นว่า ในขณะที่การนิรโทษกรรมนั้น เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออกกฎหมายนิรโทษกรรมโดยจะต้องออกเป็น “พระราชบัญญัติ” ยกเว้นให้การกระทำผิดนั้นไม่ถือว่าเป็นความผิดอีกต่อไป และสามารถออกกฎหมายยกเว้นได้ทั้งก่อนและหลังมีคำพิพากษา โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ร้องขอให้ออกกฎหมายนิรโทษกรรม และเมื่อมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมแล้ว ย่อมถือว่าผู้กระทำผิดความผิดเช่นนั้นไม่เคยกระทำความผิดใด ๆ มาก่อน มีผลให้สิทธิอื่น ๆ ที่เคยสูญเสียไปโดยผลของคำพิพากษานั้น ก็จะได้รับกลับคืนมา เช่น สิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิที่จะเข้ารับราชการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายนิรโทษกรรมถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไป จึงควรพิจารณาถึงผลกระทบที่จะตามมาภายหลังออกกฎหมายนิรโทษกรรมนั้นแล้ว และควรใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเท่าที่มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น

- นายไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์ (2553ฉ, น.155-156) มีความเห็นว่า สิ่งที่จะต้องกำหนดให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางและบรรทัดฐานในการตรากฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อบังคับใช้กับการกระทำความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองอีกประเด็นคือ การกำหนดขอบเขตของการกระทำความผิดว่าเมื่อสิ่งเรียกร้องเริ่มต้นแม้จะเป็นเรื่องทางการเมืองจนเกิดการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแล้ว แต่ต่อมากการเรียกร้องดังกล่าวเริ่มลุกลามกลายเป็นการกระทำความผิดอาญาธรรมดาที่มีโทษร้ายแรง เช่น กรณีของการวางเพลิงเผาทรัพย์สินของเอกชน ฯ ซึ่งตามเกณฑ์การพิจารณาแล้วไม่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองอีกต่อไป ดังนั้น เมื่อจะทำการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดลักษณะของความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองอย่างชัดเจนและควรคำนึงถึงความเสียหายของเอกชนที่ได้รับจากการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อหาทางเยียวยาความเสียหายดังกล่าวเสียก่อนที่จะทำการนิรโทษกรรมการกระทำความผิดดังกล่าวแก่ผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้การใช้กฎหมายนิรโทษกรรมในความผิดทางการเมืองนั้น จะเห็นว่าประเทศที่พัฒนา ระบอบประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง พลเมืองรู้สึกเคารพสิทธิของผู้อื่น และรู้จักหน้าที่ของพลเมือง การชุมนุมเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ จะถูกกระทำภายในขอบเขตของกฎหมาย และภายในความพอเหมาะไม่กระทบกับสิทธิของผู้อื่น รวมถึงรัฐบาลผู้บริหารประเทศก็จะรับฟังเสียงเรียกร้องของประชาชนอย่างจริงจังมิใช่เพียงคำพูดที่สวยหรูในห้วงเวลาที่ยังไม่มีหน้าที่บริหารประเทศ และความรับผิดชอบดังกล่าวของรัฐบาลก็ถูกกำหนดโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะไม่ทำการเลือกกลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองดังกล่าวเข้ามาบริหารประเทศอีก

สถาบันพระปกเกล้า (2556, น.129, 144-147) รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นเรื่องการนิรโทษกรรมเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน เห็นได้จากความแตกต่างของความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในจุดยืนของตนเอง โดยสามารถแบ่งได้เป็น (1) กลุ่มที่ไม่ต้องการหรือไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องมีการนิรโทษกรรม เพราะ “ตัวเองไม่ได้เดือดร้อน” “สามารถต่อสู้คดีได้ในกระบวนการยุติธรรมปกติ” หรือแม้แต่ “ไม่ต้องการขึ้นศาล แต่ก็ไม่กลัวหากจะต้องถูกดำเนินคดี” กับ (2) กลุ่มที่เห็นว่าควรมีการนิรโทษกรรม โดยให้เหตุผลสนับสนุนว่า การนิรโทษกรรมจะเป็นแนวทางที่ทำให้ปัญหาความขัดแย้งยุติลงได้ โดยเฉพาะหากย้อนกลับไปมองกระบวนการในอดีตของประเทศไทย ซึ่งมักจะมีการนิรโทษกรรมเกิดขึ้นแทบทุกครั้งเมื่อมีความขัดแย้งทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดของการนิรโทษกรรมก็มีความแตกต่างกัน โดยความเห็นบางส่วนเห็นว่าควรจะมีการนิรโทษกรรมเฉพาะผู้ที่ทำความผิดในกรณีที่มีเหตุจูงใจมาจากเรื่องการเมือง โดยงดเว้นความผิดในคดีอาญา เนื่องจากจะเป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ แต่อีกบางส่วนมองว่าจะต้องนิรโทษกรรมให้หมดทุกคนที่ทำความผิดในช่วงเวลาตั้งแต่การรัฐประหารเป็นต้นมา เนื่องจากเป็นการยากที่จะแบ่งแยกว่าการกระทำใดไม่ได้มีมูลเหตุจูงใจมาจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ทั้งนี้ ทุกฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการนิรโทษกรรมจะต้องเกิดจากกระบวนการที่ทุกฝ่ายยอมรับและไม่เป็นการเพิ่มความขัดแย้ง

นอกจากนี้ ทุกฝ่ายยังมีความเห็นสอดคล้องกันในกรณีความผิดในฐานที่เกี่ยวกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพว่าไม่ควรเข้าข่ายการนิรโทษกรรม เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและกระทบกับความรู้สึกของปวงชนชาวไทย อีกทั้งยังอาจเป็นการก้าวล่วงพระราชอำนาจของพระองค์ในการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจส่วนพระองค์อีกด้วย

การให้อภัยผ่านกระบวนการนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองโดยรวมถึงกลุ่มผู้ชุมนุมทุกฝ่าย เจ้าหน้าที่รัฐและผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อย

สำหรับแนวทางการนิรโทษกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้น คณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์จากแนวทางในอดีตที่ประเทศไทยเคยใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการสัมภาษณ์ ต่างเห็นด้วยกับแนวทางการนำการนิรโทษกรรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง แต่เป็นทางเลือกพึงใช้โดยระมัดระวัง และควรต้องกระทำภายใต้บรรยากาศของการปรองดองที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่จะได้รับผลกระทบจากการนิรโทษกรรม โดยต้องเกิดความรู้สึกร่วมกันที่จะทิ้งความขัดแย้งไว้เบื้องหลังแล้ว แต่การที่จะต้องได้รับผลกระทบจากการได้รับโทษทางกฎหมายนั้นยังคงเป็นอุปสรรคอยู่ จึงควรนำกระบวนการนิรโทษกรรมมาใช้ ทั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

ทางเลือกที่หนึ่ง : ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองทั้งหมดทุกประเภท ทั้งคดีการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และคดีอาญาที่มีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง เช่น การทำลายทรัพย์สินของรัฐหรือเอกชน หรือการทำร้ายชีวิตและร่างกาย เป็นต้น

ทางเลือกนี้ ถือเอาเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองทั้งหมดเป็นตัวตั้งและให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ชุมนุมทุกฝ่าย เจ้าหน้าที่รัฐและผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยนิรโทษกรรมทั้งคดีการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น การทำลายทรัพย์สินของรัฐหรือเอกชน ให้ถือเสมือนว่าไม่เคยมีการกระทำความผิดนั้น ๆ ขึ้นมาก่อนเลย หากผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องระงับการสอบสวนหรือฟ้องร้องแล้วแต่กรณีนั้นเสีย แต่หากได้ถูกฟ้องร้องต่อศาลแล้วพนักงานอัยการต้องดำเนินการถอนฟ้อง ถ้าพนักงานอัยการไม่ถอนฟ้อง เมื่อจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นเอง ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องหรือจำหน่ายคดีไปและสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปด้วย หากคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในศาลแล้วผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำหรือหากผู้กระทำความผิดกำลังรับการลงโทษก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงและให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาก่อนเลย ศาลจะพิพากษาเพิ่มโทษโดยอ้างว่าเป็นการกระทำความผิดซ้ำไม่ได้ จะไม่รอการลงโทษหรือไม่รอลงอาญาก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายนิรโทษกรรมถือว่าผู้นั้นไม่เคยกระทำความผิดใด ๆ มาก่อน เป็นการลบความผิดที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อให้สังคมเดินต่อไปได้

ลักษณะการนิรโทษกรรมเช่นนี้ มีปรากฏในประเทศที่มีความขัดแย้งทางการเมืองรุนแรง เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศมอริอ็อกโก ซึ่งเน้นไปที่ผู้ได้รับผลกระทบจากคดีทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง

ข้อดี

- 1) ไม่เป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นปฏิปักษ์ทางการเมือง ซึ่งการยกเลิกความผิดไปทั้งหมดจะเป็นการลด “เงื่อนโซ่” ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงของทุกฝ่ายได้
- 2) ตอบสนองความต้องการของสังคมในเรื่องความสงบสุข และเดินหน้าต่อไปได้ในภาพรวม

ข้อสังเกต

- 1) ลำพังแต่การนิรโทษกรรมนั้น มีผลในด้านการยุติการดำเนินคดีทางกฎหมายเท่านั้นแต่ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในทางอื่นนั้นก็ยังมียู่ จึงควรดำเนินการร่วมกับกระบวนการอื่น ๆ ด้วยเช่นการเยียวยาความเสียหาย เป็นต้น ซึ่งการดำเนินมาตรการควบคู่ไปกับการนิรโทษกรรมนี้ มีในหลายประเทศ เช่น ในประเทศชิลีมีการจ่ายค่าชดเชยและมีมาตรการเยียวยาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เสียหายหรือเสียชีวิตหรือในประเทศมอริอ็อกโก ที่มีการตั้งคณะกรรมการรับฟังความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ เป็นต้น
- 2) ผู้รับผลกระทบโดยตรงอาจยังไม่พอใจและต้องการให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดอยู่รวมทั้งการขอโทษจากคู่กรณี เพราะการนิรโทษกรรมจะเป็นการ “ลบ” ทางที่จะผู้ได้รับผลกระทบจะเรียกร้องให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบการกระทำของตนเอง ในด้านหนึ่ง เป็นการนิรโทษกรรมเช่นนี้เป็นการปลดข้อจำกัดที่สังคมจะเดินต่อไปข้างหน้าโดยไม่ต้องพะวงกับความผิดของผู้เกี่ยวข้อง แต่ในด้านหนึ่ง ก็เป็นการ “ทิ้ง” ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือผู้ถูกกระทำในบางกรณี เพราะเขาเหล่านั้นจะไม่อาจเรียกร้องการเอาโทษต่อผู้กระทำความผิดได้อีกแล้ว

3) การนิรโทษกรรมโดยเนื้อแท้คือการ “ไม่ต้องรับผิด ในสิ่งที่ผิด” หากเลือกใช้กระบวนการนี้ จะไม่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากความผิดพลาด และอาจก่อให้เกิดความ “เคยชิน” ต่อการไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น หากไม่มีการบันทึกประวัติศาสตร์และทำความเข้าใจให้ปรากฏ ก็อาจเกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันขึ้นได้อีกเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้ ในหลายประเทศ จึงต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงกระบวนการสร้างความรู้สึกลึกซึ้งที่จะให้อภัยหรือสำนึกผิดควบคู่ไปด้วย เช่น เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักร รัสเซีย

ทางเลือกที่สอง: ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเฉพาะคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 โดยความผิดอาญาอื่นซึ่งแม้จะมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง จะไม่ได้รับการยกเว้น เช่น การทำลายทรัพย์สินของรัฐหรือเอกชนหรือการทำร้ายชีวิตและร่างกาย เป็นต้น

ทางเลือกนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับ “เหตุจูงใจทางการเมือง” ที่เป็นเจตนาสำคัญในการก่อให้เกิดพฤติกรรมและสถานการณ์ความขัดแย้งจนนำมาสู่ความสูญเสีย ด้วยเหตุนี้ การนิรโทษกรรมในทางเลือกนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ผู้ที่ต้องถูกดำเนินคดีในส่วนของกรกระทำที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมืองคือ ความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ส่วนความผิดทางอาญาอื่นแม้มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง แต่โดยลักษณะของการกระทำยังอาจพอแยกได้ว่าเป็นความผิดทางอาญาตามปกติ เช่น การทำลายทรัพย์สิน การลักทรัพย์ ย่อมยังต้องอยู่ในกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อดี

1) เนื่องจากคดีอาญาเหล่านี้เป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำเนินอยู่ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาโดยผู้กระทำความผิดมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง และปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีรากเหง้าที่สำคัญมาจากสภาพสังคมไทยอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Transition) การนำเอาหลักความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ที่มีเพียงมาตรการการฟ้องคดีอาญาในเชิงลงโทษมาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง จึงไม่เหมาะสมกับสภาพของปัญหา การแยกส่วนของมูลเหตุจูงใจทางการเมืองออกจากคดีอาญาปกติที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง ย่อมเป็นการรักษาคุณธรรมทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่แล้ว ไม่ให้ปะปนกับความรับผิดที่มีมูลเหตุทางการเมือง ลักษณะเช่นนี้ คล้ายคลึงกับที่ปรากฏในการแก้ไขปัญหาของประเทศอินโดนีเซีย ที่มีการปล่อยตัวนักโทษการเมืองและผู้ถูกคุมขังที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มก่อการร้ายโดยมีคำสั่งปล่อยโดยประธานาธิบดี แต่ไม่รวมถึงคดีที่เป็นอาชญากรรมทั่วไป

2) สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง หรือมีประเด็นทางการเมืองเป็นองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญ เพราะเป็นเจตนาพิเศษที่ควรได้รับการเคารพตามแนวทางเสรีประชาธิปไตย เป็นการตัดผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมออกไป

3) สิทธิของประชาชนที่มาชุมนุมโดยสงบได้รับการคุ้มครอง

ข้อสังเกต

1) เป็นอุปสรรคต่อการสร้างบรรยากาศความปรองดอง เพราะเป็นเพียงการลด “ปริมาณ” ของความขัดแย้งลง โดยยังคงมีผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบจากการกระทำทั้งของตนเองและผู้อื่นอยู่

2) การกำหนดแยกฐานความผิดที่ยึดโยงกับเรื่องการเมืองนั้น ในทางปฏิบัติทำได้ยากเพราะต้องมีการพิสูจน์เจตนาพิเศษว่าเป็นการกระทำเพราะการเมือง ผลที่ตามมาของการแยกเจตนาทางการเมืองออกจากเจตนากระทำผิดอาญาปกติที่ไม่ชัดเจน อาจทำให้คนที่ควรได้รับการนิรโทษกรรมยังต้องถูกลงโทษอยู่บ้าง

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่า ทั้งสองทางเลือกควรไม่ให้มีการนิรโทษกรรมกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องจากเป็นคดีที่มีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกง่ายต่อการเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้งในอนาคต นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด เห็นควรกับการไม่รวมกรณีการดำเนินคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ต้องอยู่ในกระบวนการนิรโทษกรรม โดยให้กรณีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติต่อไป

การนิรโทษกรรมมิใช่เรื่องใหม่ในประเทศไทยและนานาประเทศ อาจเรียกได้ว่าเป็นกลไก “สำเร็จรูป” ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศมาเป็นระยะนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 นิรโทษกรรม หมายถึง กฎหมายที่ออกมาภายหลังการกระทำ ความผิดและมีผลย้อนหลังถึงการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์จะให้ลืมการกระทำนั้น และผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผลตามกฎหมายสำหรับความผิดที่ได้กระทำลง อย่างไรก็ตาม กฎหมายนิรโทษกรรมถือเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไป ซึ่งหากมีการใช้อย่างไม่มีขอบเขตจะทำลายระบบกฎหมายได้ จึงควรมีการใช้ในกรณีที่จำกัดและต้องมีเหตุผลที่จำเป็นถึงขนาดว่าหากไม่มีการนิรโทษกรรมแล้ว คาดหมายได้ว่าจะต้องเกิดความวุ่นวายในสังคม ดังนั้น การตรากฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อความสามัคคีของชนในชาติจึงถือว่ามีเหตุผลสมควร

บทสรุปของผู้ศึกษา

การนิรโทษกรรมในประเทศไทยนั้นเป็นการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางการเมืองโดยตรงมากกว่าการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับความผิดทางการเมืองในกรณีอื่น ๆ และมีการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติจำนวน 20 ฉบับและเป็นพระราชกำหนดจำนวน 4 ฉบับ ซึ่งการตรากฎหมายการนิรโทษกรรมจึงสมควรเป็นพระราชบัญญัติที่ต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภาก่อน เพราะว่าการนิรโทษกรรมมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากตัวแทนของประชาชนจะมาร่วมกันพิจารณาอย่างละเอียดและรอบคอบ อีกทั้งการนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่ผลการกระทำที่เป็นความผิดเป็นไม่ความผิดต่อไป ซึ่งเป็นกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายของประชาชน เพื่อไม่ให้กระทบแก่บุคคลที่รับผลกระทบหรือความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว

สำหรับในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ได้ให้อำนาจในการนิรโทษกรรมเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยรัฐสภาซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนและมีหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อที่จะได้แสดงความคิดเห็นของปวงชนในการออกกฎหมายการนิรโทษกรรม ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอำนาจของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา ที่จะใช้อำนาจนี้ในทางบริหารเพื่อทำการนิรโทษกรรมหรือยกโทษแก่ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายของ

สหรัฐอเมริกา (Federal offenses) ได้ทุกประเภท เช่น ความผิดทางการเมือง ความผิดอาญาต่อกฎหมาย
สหรัฐอเมริกา ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ยกเว้นในกรณีความผิดที่มีการยื่นถอด
ถอนประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา (Impeachment) เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่มีอำนาจมีประโยชน์เกี่ยวข้อง
ในเรื่องดังกล่าวที่จะอภัยโทษตนเองจึงถูกห้ามไว้ นอกจากนี้แล้ว ในธรรมนูญของมลรัฐก็ได้บัญญัติให้อำนาจ
อภัยโทษดังกล่าวเป็นของผู้ว่ารัฐแต่ละมลรัฐด้วย

จัดทำโดย

นายแดนชัย ไชวิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2060

Email : sapagroup01@gmail.com

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2556). **บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมและการปรองดอง**. สืบค้น 4 มกราคม 2559 จาก http://www.lrct.go.th/th/?wpfb_dl=691
- คณะกรรมการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดอง สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). **วาระปฏิรูปพิเศษ 15 : แนวทางการสร้างความปรองดอง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- จิตติ ดิงศรัทีย. (2553). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. สำนักอบรมศึกษา**
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์. (2553ก-ฉ). **ข้อพิพาททางกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม : ศึกษากรณีนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะลักษณะทางการเมือง**. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1524/01title-contents.pdf>
- ไพบรยา ทศนสกุล. (2551). **การนิรโทษกรรม**. ในศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิบัติพันธกิจตามหลักนิติธรรม. กรุงเทพมหานคร : พี.เพรส
- สุกิจ สัมฤทธิ์ผ่อง. (2556ก-ข). **กฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม**. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act175.pdf>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2556). **รายงานวิจัยการสร้างความปรองดองแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร**. สืบค้น 4 มกราคม 2559 จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_hr/hr24/d040455-01-2.pdf
- สรารัฐ เบญจกุล. (2556). **คอลัมน์ : บทความพิเศษ : อภัยโทษกับนิรโทษกรรม**. สืบค้น 19 มกราคม 2558 จาก <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9540000114946>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). **เอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... อ.พ. 1/2556 สมัยสามัญทั่วไป**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- L.Oppenheim. (1986). **Intemational Law Vol.1-Peace**, p.707, อ่างโน, วิชญา ลิมวงค์. (2537). **ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Von Glahn *Gerhard*. (1986). **Law Among Nations : an introduction to public intemational law**, (New York : Macmillan Publishing Company, 1986) อ่างโน วิชญา ลิมวงค์ (2537) **ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก

1. การเสนอและการพิจารณาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ....

ในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2551 และระหว่างวันที่ 26 มีนาคม ถึงวันที่ 14 เมษายน 2552 พ.ศ. .... เสนอโดย นายบุญจง วงศ์ไตรรัตน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอตามระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 23 ปีที่ 2 ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เป็นพิเศษ วันพุธที่ 26 สิงหาคม 2552 เป็นเรื่องที่เสนอใหม่

ต่อมาในปี 2556 ได้มีการเสนอจำนวน 2 ฉบับ

1. ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 2 ครั้งที่ 23 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ 20 มีนาคม 2556 เป็นเรื่องที่เสนอใหม่

2. ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 2 ครั้งที่ 25 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ 27 มีนาคม 2556 เป็นเรื่องที่เสนอใหม่

ในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 3 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ 8 สิงหาคม พุทธศักราช 2556 ที่ประชุมพิจารณาระเบียบวาระเรื่องที่ประชุมเห็นชอบให้เลื่อนขึ้นมาพิจารณาก่อน คือ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ซึ่ง นายวรชัย เหมะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ในระเบียบวาระเรื่องที่ประชุมเห็นชอบให้เลื่อนขึ้นมาพิจารณาก่อนลำดับที่ 1) โดยเป็นการพิจารณาต่อจากการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 2 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ 7 สิงหาคม 2556 โดยที่ประชุมได้ลงมติในวาระที่ 1 รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียงที่ 300 เสียง ไม่รับหลักการด้วยคะแนนเสียง 127 เสียง ดออกเสียง 14 เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน 35 คน เพื่อพิจารณา และกำหนดการแปรญัตติภายใน 7 วัน

ต่อมาในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 21 (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม และวันศุกร์ที่ 1 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2556 ที่ประชุมพิจารณาระเบียบวาระที่ 4 เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว คือ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว โดยที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่ 2 โดยเริ่มต้นพิจารณาตั้งแต่

ชื่อร่างคำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง และได้ลงมติเห็นชอบในวาระที่ 3 ด้วยคะแนนเสียง 310 ไม่เห็นชอบไม่มี แลงงดออกเสียง 4 เสียง

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา

ในคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 23 (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2556 ได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียง 140 เสียง เห็นด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรไม่มี

เมื่อมีแรงกระแสดต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 23 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2556 เมื่อจบวาระกระทู้ถามและครบองค์ประชุมปกติแล้ว ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุมได้ปรึกษาที่ประชุมเพื่อขอให้นำเรื่องการขอถอนร่างพระราชบัญญัติตามลำดับดังต่อไปนี้ ออกจากระเบียบวาระการประชุมตามข้อบังคับฯ ข้อ 53 ขึ้นมาพิจารณาก่อน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบ คือ

1. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  2. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  3. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  4. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  5. ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ซึ่ง นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  6. ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ
- ผลการลงมติ ที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 310 เสียง ไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 1 เสียง งงดออกเสียง 2 เสียง

2. การเสนอและการพิจารณาของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ....

ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... จำนวน 1 ฉบับ โดยได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 1 ครั้งที่ 36 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เป็นพิเศษในวันพุธที่ 30 พฤษภาคม 2555 เป็นเรื่องด่วน คือ

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ต่อมาได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... อีกจำนวน 3 ฉบับ โดยได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพิ่มเติม ตามระเบียบวาระเรื่องด่วนที่ 28 - 30 ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 1 ครั้งที่ 36 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เป็นพิเศษ ในวันพุธที่ 30 พฤษภาคม 2555 เป็นเรื่องด่วน ได้แก่

1. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
2. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
3. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

โดยที่ประชุมให้เลื่อนขึ้นมาพิจารณาก่อน ซึ่งเลื่อนตามของที่ประชุมเห็นชอบในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 1 ครั้งที่ 37 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพฤหัสบดี ที่ 31 พฤษภาคม 2555 จนถึงปัจจุบันก็ยังรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรอยู่

ส่วนร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 2 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ 7 สิงหาคม 2556

เมื่อมีแรงกระแสด้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 3 ครั้งที่ 23 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2556 เมื่อจบวาระกระทู้ถามและครบองค์ประชุมปกติแล้ว ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุมได้ปรึกษาที่ประชุมเพื่อขอให้นำเรื่องการขอลอนร่างพระราชบัญญัติตามลำดับดังต่อไปนี้ ออกจากระเบียบวาระการประชุม ตามข้อบังคับฯ ข้อ 53 ขึ้นมาพิจารณาก่อน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบ คือ

1. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  2. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  3. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  4. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  5. ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ซึ่ง นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ
  6. ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่ง นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ
- ผลการลงมติ ที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 310 เสียง ไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 1 เสียงงดออกเสียง 2 เสียง

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่า ด้วยความปรองดอง แห่งชาติ พ.ศ. ....”</p>	<p>ซึ่งมาตรา 29 ประกอบ กับมาตรา 30 มาตรา 40 และมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่ง กฎหมาย</p> <p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่า ด้วยความปรองดอง แห่งชาติ พ.ศ. ....”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่า ด้วยความปรองดอง แห่งชาติ พ.ศ. ....”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่า ด้วยความปรองดอง แห่งชาติ พ.ศ. ....”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติการ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ....”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัตินิร โทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุม ทางการเมือง การ แสดงออกทาง</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัตินิร โทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุม ทางการเมือง การ แสดงออกทางการเมือง</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัตินิร โทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุม ทางการเมือง การ แสดงออกทาง</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐภูมิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัด จากวันประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้บรรดา การกระทำใดๆ ที่ เกี่ยวเนื่องกับการ ชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออก ทางการเมืองตั้งแต วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2548 จนถึง วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 หากมีการ</p>	<p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 เพื่อสร้าง ความปรองดองของคน ในชาติตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ให้นิรโทษ กรรมบรรดาการ กระทำให้ผู้ถูกระทำ ผู้กระทำ รวมทั้งบุคคล หรือคณะบุคคล</p>	<p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 บรรดา การกระทำทั้งหลายที่ เกี่ยวเนื่องกับการ ชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทาง การเมืองตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2548 จนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 หากมีการกระทำใดที่</p>	<p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 บรรดา การกระทำทั้งหลาย ของบุคคลที่มีมูลเหตุ หรือสืบเนื่องมาจาก การชุมนุม เรียกร้อง หรือแสดงออกทาง การเมืองไม่ว่าใน รูปแบบหรือลักษณะใด รวมถึงการกระทำที่ เกี่ยวเนื่องกับกรณี</p>	<p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 บรรดา การกระทำทั้งหลาย ทั้งสิ้นของบุคคลที่ เกี่ยวเนื่องกับการ ชุมนุมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น ทางการเมือง หรือการ กระทำใดที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำดังกล่าว ในระหว่าง พ.ศ. 2549</p>	<p>การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้บรรดา การกระทำใด ๆ ของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การชุมนุมทาง การเมือง หรือการ แสดงออกทาง การเมือง หรือบุคคล ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการ ชุมนุมทางการเมือง แต่กระทำการนั้นมี</p>	<p>ของประชาชน พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้บรรดา การกระทำใด ๆ ของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การชุมนุมทาง การเมือง หรือการ แสดงออกทาง การเมือง หรือบุคคล ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการ ชุมนุมทางการเมืองแต่ กระทำการนั้นมีมูลเหตุ</p>	<p>การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในราช กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้บรรดา การกระทำทั้งหลาย ทั้งสิ้นของบุคคลหรือ ประชาชนที่เกี่ยวข้อง กับการชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมือง ความขัดแย้ง ทางการเมือง หรือที่ ถูกกล่าวหาว่าเป็น</p>

<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>กระทำใดที่เป็นความผิดตามกฎหมายให้การกระทำนั้นไม่มีความผิดต่อไป และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง การกระทำตามวรรคหนึ่งให้หมายความถึงการกระทำของบุคคลดังต่อไปนี้ (1) การกระทำทั้งหลายของบุคคลที่เกิดจากการชุมนุมทางการเมือง หรือ การแสดงออกทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการ</p>	<p>ทั้งหลายที่ได้กระทำ หลังถูกกระทำระหว่างวันที่ 19 กันยายน 2549 ถึงวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือการกระทำ หรือถูกกระทำก่อนวันที่ 19 กันยายน 2549 ในความผิดที่เกี่ยวข้องกับ (1) การกระทำการปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รวมทั้งการกระทำตามคำสั่งหรือประกาศของคณะ</p>	<p>เป็นความผิดตามกฎหมาย ให้การกระทำนั้นไม่มีความผิดต่อไป และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง การกระทำตามวรรคหนึ่งให้หมายความถึงการกระทำของบุคคลดังต่อไปนี้ (1) การกระทำทั้งหลายของบุคคลที่เกิดจากการชุมนุมทางการเมือง หรือ การแสดงออกทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่</p>	<p>ดังกล่าว ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2548 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 หากการกระทำนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมาย ให้ถือว่า การกระทำนั้นไม่มีความผิดต่อไป และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็น และความรับผิดโดยสิ้นเชิง หากผู้ต้องหาได้กระทำผิดไม่ว่า จะถูกคุมขังอยู่โดยหมายหรือคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม ให้ถือว่าผู้ต้องหา ไม่เคยต้อง</p>	<p>จนถึงวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากมีการกระทำใดเป็นความผิดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้หรือผู้ถูกใช้ให้กระทำนั้น ไม่เป็นผู้กระทำความผิด และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และ ความรับผิดโดยสิ้นเชิง</p>	<p>มูลเหตุเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจา หรือโฆษณาด้วยวิธีการใดเพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการชุมนุม การประท้วง หรือ การแสดงออกด้วยวิธีการใด ๆ อันอาจเป็นการกระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็น</p>	<p>เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจา หรือโฆษณาด้วยวิธีการใดเพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการชุมนุม การประท้วง หรือ การแสดงออกด้วยวิธีการใด ๆ อันอาจเป็นการกระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็น</p>	<p>ผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2556 ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้กระทำพ้นจาก</p>

<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>การฝ่าฝืนกฎหมายที่ห้ามการชุมนุม การกล่าววาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีใดเพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการประท้วงด้วยวิธีใดๆ อันเป็นการกระทบต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นซึ่งเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองหรือการออกนอกทาง การเมือง</p>	<p>ปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p>	<p>ห้ามการชุมนุม การกล่าววาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีใดเพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการประท้วงด้วยวิธีใดๆ อันเป็นการกระทบต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองหรือการออกนอกทาง การเมือง</p>	<p>คำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด หากถูกคุมขังอยู่ก็ให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป ถ้าผู้นั้นรับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษสิ้นสุดลง</p>		<p>เหตุการณ์สืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง หรือการออกนอกทาง การเมือง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ไม่เป็นความผิดต่อไป และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง</p>	<p>เหตุการณ์สืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง หรือการออกนอกทาง การเมือง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ไม่เป็นความผิดต่อไป และให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง</p>	<p>ความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
	<p>(2) การกระทำใน การชุมนุมหรือ เกี่ยวเนื่องกับการ ชุมนุม การกล่าวหรือ การไขข่าวไม่ว่าโดย วาจาหรือโดยการ โฆษณาใด ๆ ที่เป็น การเรียกร้องทาง การเมืองในการ ต่อต้านการบริหาร ราชการแผ่นดินหรือ การต่อต้านการปฏิรูป การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549</p> <p>(3) การกระทำของ บุคคลหรือคณะบุคคล</p>						

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>(2) การกระทำ ทั้งหลายของ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ บุคคลใดๆ อัน เกี่ยวเนื่องกับการ ป้องกันระงับหรือ ปราบปราม ใน</p>	<p>ที่ถูกสอบสวน ใต้สวน ดำเนินคดีตามคำสั่ง หรือประกาศหรือคำ วินิจฉัยของบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กร รวมทั้งตามคำสั่งหรือ ประกาศของคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549</p> <p>(4) การกระทำใน การปฏิบัติหน้าที่ของ ตำรวจ ทหาร ข้าราชการหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือ คณะบุคคล ที่ได้</p>	<p>(2) การกระทำ ทั้งหลายของเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือบุคคลใดๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการ ป้องกันระงับหรือ ปราบปราม ใน เหตุการณ์การชุมนุม</p>		<p>ให้นำความในวรรค หนึ่งและวรรคสอง มา ใช้บังคับกับการกระทำ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลใด ๆ อัน เกี่ยวเนื่องจากการ ป้องกัน ระงับ หรือ</p>			

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>เหตุการณ์การชุมนุม ทางการเมือง การ แสดงออกทางการเมือง หรือการกระทำใดที่ เกี่ยวเนื่องกับการ กระทำดังกล่าว</p>	<p>กระทำในการควบคุม การชุมนุม การสลาย การชุมนุม ตลอดจน การปฏิบัติหน้าที่ ราชการอื่นใด รวมถึง การกระทำการ สอบสวนทางวินัย ราชการอันสืบเนื่อง จาก (2) (5) การกระทำใด ๆ ขององค์กรอิสระหรือ องค์กรอื่นใดตาม รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ที่ เกี่ยวข้องกับการ กระทำตาม (1) (2) (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี</p>	<p>ทางการเมือง การ แสดงออกทางการเมือง หรือการกระทำใดที่ เกี่ยวเนื่องกับการ กระทำดังกล่าว</p>		<p>ปราบปราม ในเหตุการณ์ การชุมนุมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น ทางการเมือง หรือการ กระทำใดที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำดังกล่าว ตามวรรคหนึ่งด้วยโดย อนุโลม (มาตรา 3 วรรคสาม)</p>			

<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว</p>
	<p>หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ผู้ได้รับนิรโทษกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงผู้กระทำทั้งในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำหรือผู้ถูกใช้ให้กระทำ หากการกระทำนั้นเป็นความผิดกฎหมาย ให้ผู้นั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งในทางอาญาทางแพ่ง และทางปกครอง หากการกระทำนั้นผิดกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง</p>		<p>การกระทำข้างต้นไม่รวมถึงการกระทำอันเป็นความผิดฐานก่อการร้าย และความผิดต่อชีวิต</p>		<p>การกระทำในวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใด ๆ ของบรรดาผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจหรือสั่งการให้มีการเคลื่อนไหวกองกำลังในเมืองในห้วงระยะเวลาดังกล่าว</p>	<p>การกระทำในวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใด ๆ ของบรรดาผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจหรือสั่งการให้มีการเคลื่อนไหวกองกำลังในเมืองในห้วงระยะเวลาดังกล่าว</p>	<p>การกระทำตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 4 เมื่อ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับแล้ว ถ้า ผู้กระทำการตาม มาตรา 3 อยู่ใน ระหว่างการสอบสวน ให้ผู้มีอำนาจสอบสวน ระงับการสอบสวนผู้ นั้น ถ้าอยู่ในระหว่าง การฟ้องร้องให้ พนักงานอัยการหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้องหรือให้ ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ใน ระหว่างการ พิจารณาคดีให้ศาลมี คำสั่งจำหน่ายคดี ถ้า ได้มีคำพิพากษาถึง ที่สุดแล้ว ให้ถือว่าผู้</p>		<p>มาตรา 4 เมื่อ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับแล้ว ถ้าผู้กระทำ การตามมาตรา 3 อยู่ใน ระหว่างการ สอบสวนให้ผู้มีอำนาจ สอบสวนระงับการ สอบสวนผู้นั้น ถ้าอยู่ใน ระหว่างการฟ้องร้องให้ พนักงานอัยการหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้องหรือให้ ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ใน ระหว่างการพิจารณา คดีให้ศาลมีคำสั่ง จำหน่ายคดี ถ้าได้มีคำ พิพากษาถึงที่สุดแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคย ต้องคำพิพากษาว่าได้</p>		<p>ในกรณีที่ผู้กระทำ การตามวรรคหนึ่งอยู่ ในระหว่างการ สอบสวน ให้ผู้มีอำนาจ สอบสวนระงับการ สอบสวนผู้นั้น ถ้าอยู่ใน ระหว่างการฟ้องร้อง ให้พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องระงับการ ฟ้อง ถ้าอยู่ในระหว่าง พิจารณาคดี ให้ศาลมี คำสั่งจำหน่ายคดี ถ้า ได้มีคำพิพากษาถึง ที่สุดแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้น ไม่เคยต้องคำพิพากษา ว่าได้กระทำความผิด ถ้าผู้นั้นรับโทษอยู่ก็ให้ การลงโทษสิ้นสุดลง</p>	<p>มาตรา 4 เมื่อ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับแล้ว ถ้า ผู้กระทำการตาม มาตรา 3 วรรคหนึ่งยัง มิได้ถูกฟ้องต่อศาล หรืออยู่ในระหว่างการ สอบสวน ให้พนักงาน สอบสวน ผู้ซึ่งมีอำนาจ สอบสวนหรือพนักงาน อัยการระงับการ สอบสวนหรือการ ฟ้องร้อง หากถูกฟ้อง ต่อศาลแล้วให้ พนักงานอัยการหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้องหรือให้ ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ ในระหว่างการ</p>	<p>มาตรา 4 เมื่อ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับแล้ว ถ้า ผู้กระทำการตาม มาตรา 3 วรรคหนึ่งยัง มิได้ถูกฟ้องต่อศาล หรืออยู่ในระหว่างการ สอบสวน ให้พนักงาน สอบสวนผู้ซึ่งมีอำนาจ สอบสวนหรือพนักงาน อัยการระงับการ สอบสวนหรือการ ฟ้องร้อง หากถูกฟ้อง ต่อศาลแล้วให้ พนักงานอัยการหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้องหรือให้ ถอนฟ้องถ้าผู้นั้นอยู่ใน ระหว่างการพิจารณา</p>	<p>มาตรา 4 เมื่อ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับแล้ว ถ้า ผู้กระทำการตาม มาตรา 3 ยังมีได้ถูก ฟ้องต่อศาลหรืออยู่ใน ระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้ ซึ่งมีอำนาจสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ระงับการสอบสวน หรือการฟ้องร้อง หาก ถูกฟ้องต่อศาลแล้วให้ พนักงานอัยการหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ระงับการฟ้อง ถ้าผู้นั้น อยู่ในระหว่างการ พิจารณาคดีไม่ว่า จำเลยร้องขอหรือศาล</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>นั้นไม่เคยต้องคำ พิพากษาว่าได้กระทำ ความผิด ถ้าผู้นั้นรับ โทษอยู่ให้การลงโทษ นั้นสิ้นสุดลงและ ปล่อยตัวผู้นั้น</p>		<p>กระทำความผิด ถ้าผู้นั้นรับโทษอยู่ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงและปล่อยตัวผู้นั้น</p>		<p>(มาตรา 3 วรรคสาม) เพื่อประโยชน์แห่ง พระราชบัญญัตินี้ การ ชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงความ คิดเห็นทางการเมือง หมายความว่า การ กระทำหรือการแสดง ความคิดเห็นเพื่อ เรียกร้องให้รัฐบาล ดำเนินการใด ๆ ตาม ข้อเรียกร้อง และให้ หมายความรวมถึงการ ยึดหรือปิดสถานที่เพื่อ ประท้วง การต่อสู้ขัด ขืนในการดำเนินการ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการประทุษร้าย ต่อชีวิต ร่างกายหรือ</p>	<p>พิจารณาคดีไม่ว่า จำเลยร้องขอหรือศาล เห็นเอง ให้ศาล พิพากษาฟ้องหรือมี คำสั่งจำหน่ายคดี ใน กรณีที่ได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดให้ลงโทษ บุคคลใดก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับ ให้ถือว่า บุคคลนั้นไม่เคยต้องคำ พิพากษาว่าได้กระทำ ความผิด ถ้าผู้นั้นอยู่ ระหว่างการรับโทษให้ การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง และปล่อยตัวผู้นั้น</p>	<p>คดีไม่ว่าจำเลยร้องขอ หรือศาลเห็นเอง ให้ ศาลพิพากษาฟ้องหรือ มีคำสั่งจำหน่ายคดี ใน กรณีที่ได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดให้ลงโทษ บุคคลใดก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับ ให้ถือว่า บุคคลนั้นไม่เคยต้องคำ พิพากษาว่าได้กระทำ ความผิด ถ้าผู้นั้นอยู่ ระหว่างการรับโทษให้ การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง และปล่อยตัวผู้นั้น</p>	<p>เห็นเอง ให้ศาล พิพากษายกฟ้องหรือมี คำสั่งจำหน่ายคดี ใน กรณีที่ได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดให้ลงโทษ บุคคลใดก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับ ให้ถือว่า บุคคลนั้นไม่เคยต้องคำ พิพากษาว่าได้กระทำ ความผิด ในกรณีที่ บุคคลใดอยู่ระหว่างการ การรับโทษ ให้การ ลงโทษนั้นสิ้นสุดลง และปล่อยตัวผู้นั้น ทั้งนี้ ให้ทุกองค์กรหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติต่อกระทำการ ตามมาตรา 3 ให้</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 5 ให้ถือว่า บุคคลที่ได้รับ ผลกระทบจากการ ดำเนินการหรือการ ปฏิบัติทั้งหลายของ องค์กรหรือคณะ บุคคลที่ได้รับการ แต่งตั้งโดยประกาศ หรือคำสั่งของคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข เพื่อให้เป็นไปตาม</p>		<p>มาตรา 5 ให้ถือว่า บุคคลที่ได้รับ ผลกระทบจากการ ดำเนินการหรือการ ปฏิบัติทั้งหลายของ องค์กรหรือคณะบุคคล ที่ได้รับการแต่งตั้งโดย ประกาศหรือคำสั่งของ คณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข เพื่อให้ เป็นไปตามประกาศ</p>	<p>มาตรา 4 การ กระทำทั้งหลายของ บุคคลหรือ เจ้าหน้าที่ ของรัฐที่ถูกตรวจสอบ สอบสวน ไต่สวน กล่าวหา หรือ ดำเนินคดีโดยบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กร ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดย ประกาศหรือคำสั่งของ คณะหรือหัวหน้าคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์</p>	<p>ทรัพย์สิน ซึ่งเป็น เหตุการณ์ต่อเนื่อง จากการชุมนุมทาง การเมือง</p> <p>มาตรา 4 บรรดา การกล่าวหาการ กระทำความผิดบุคคล ใด ๆ ที่เกิดจากคำสั่ง ของคณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ซึ่งได้ยึด อำนาจการปกครอง แผ่นดินเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 หรือจากคณะบุคคลซึ่ง ได้รับแต่งตั้งตามคำสั่ง</p>			<p>เป็นไปตามหลักนิติ ธรรมตามรัฐธรรมนูญ โดยเคร่งครัดต่อไป</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไชยเชื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>ประกาศหรือคำสั่ง ของคณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข หรือคำสั่ง ของหัวหน้าคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ซึ่งได้ ยึดอำนาจการ ปกครองแผ่นดินเมื่อ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 หรือการ ดำเนินการหรือการ ปฏิบัติทั้งหลายของ องค์กร หรือ หน่วยงานอื่นใดอัน</p>		<p>หรือคำสั่งของคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือ คำสั่งของหัวหน้าคณะ ปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ซึ่งได้ ยึดอำนาจการปกครอง แผ่นดินเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 หรือการดำเนินการ หรือการปฏิบัติ ทั้งหลายขององค์กร หรือหน่วยงานอื่นใด อันเป็นผลสืบเนื่องจาก การดำเนินการหรือ</p>	<p>ทรงเป็นประมุขหรือ โดยผลของประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าว อัน เป็นผลมาจากการยึด อำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ไม่ว่าจะการ ดำเนินการของบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กร นั้นจะเป็นเพียงส่วน หนึ่งส่วนใดหรือ ทั้งหมดของ กระบวนการดังกล่าวก็ ตาม ให้ถือว่าบุคคล หรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น ไม่เคยถูกกล่าวหาหรือ เป็นผู้กระทำความผิด โดยให้นำความใน มาตรา 3 มาใช้บังคับ</p>	<p>ของคณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข หรือเป็น การกล่าวหาจาก หน่วยงานอื่นใด อัน เป็นผลสืบเนื่องจาก การดำเนินการของ คณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ไม่ว่าจะ การกล่าวหาในข้อหา ใด ให้ถือว่าเป็นการ กล่าวหาในความผิด ทางการเมือง และให้ การกล่าวหาการ</p>			

<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>เป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินการหรือการปฏิบัติขององค์กรหรือของคณะบุคคลดังกล่าว มิได้เป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือเป็นผู้กระทำความผิด โดยให้นำความในมาตรา 4 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบนั้นให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมต่อไป</p> <p>มาตรา 6 เพื่อให้บุคคลได้มีส่วนร่วมใน</p>	<p>หากผู้ขึ้นถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ให้คืน</p>	<p>การปฏิบัติขององค์กรหรือของคณะบุคคลดังกล่าว มิได้เป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือเป็นผู้กระทำความผิด โดยให้นำความในมาตรา 4 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบนั้นให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมต่อไป</p> <p>มาตรา 6 เพื่อให้บุคคลได้มีส่วนร่วมใน</p>	<p>โดยอนุโลม แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นตามหลักนิติธรรมต่อไป</p> <p>มาตรา 5 เพื่อให้โอกาสบุคคลได้มีส่วน</p>	<p>กระทำความผิดนั้นเป็นอันระงับไป โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และให้นำความในมาตรา 3 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>			

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไชยเชื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>การแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาประเทศซึ่ง เป็นการสร้างความ ปรองดองในสังคม ให้ การเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งของบุคคลผู้ เป็นกรรมการบริหาร พรรคการเมืองเพราะ เหตุมีคำวินิจฉัยให้ยุบ พรรคการเมืองเป็นอัน สิ้นสุดลง และให้ถือว่า บุคคลผู้นั้นไม่ใช่ผู้ถูก เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง นับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับ</p>	<p>สิทธิเลือกตั้งแก่บุคคล ดังกล่าวด้วย</p>	<p>การแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาประเทศซึ่ง เป็นการสร้างความ ปรองดองในสังคม ให้ การเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งของบุคคลผู้ เป็นกรรมการบริหาร พรรคการเมืองเพราะ เหตุมีคำวินิจฉัยให้ยุบ พรรคการเมืองเป็นอัน สิ้นสุดลง และให้ถือว่า บุคคลผู้นั้นไม่ใช่ผู้ถูก เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง นับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับ</p>	<p>ร่วมในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา ประเทศและสร้าง ความปรองดองใน สังคม ให้การเพิกถอน สิทธิเลือกตั้งของบุคคล ที่ศาลได้มีคำวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง ถึงที่สุดและมีสภาพ บังคับอยู่ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับ ให้การเพิก ถอนสิทธิเลือกตั้งนั้น เป็นอันสิ้นสุดลง และ ให้ผู้นั้นพ้นจากการ เป็นผู้ถูกเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งนับตั้งแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับเป็นต้นไป</p>				

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไชยเชื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรรณปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 7 การ ดำเนินการใดๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคล ซึ่งมีชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ที่จะเรียกร้อง ค่าเสียหายทางแพ่ง จากการกระทำของ บุคคลใดซึ่งพ้นจาก ความรับผิดตาม พระราชบัญญัตินี้และ ทำให้ตนต้องได้รับความ เสียหาย</p>	<p>มาตรา 4 การนิรโทษ กรรมหรือสร้าง ความ ปรองดองแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>มาตรา 7 การ ดำเนินการใดๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคล ซึ่งมีชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐที่ จะเรียกร้องค่าเสียหาย ทางแพ่งจากการ กระทำของบุคคลใดซึ่ง พ้นจากความรับผิด ตามพระราชบัญญัตินี้ และทำให้ตนต้องได้รับ ความเสียหาย</p>	<p>มาตรา 6 การ ดำเนินการใดๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคลที่ได้รับความ เสียหายในอันที่จะ เรียกร้องความรับผิด ทางแพ่งกับบุคคลที่ ก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ตน</p>	<p>มาตรา 6 การ ดำเนินการใด ๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคลซึ่งไม่ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของ บุคคลใดซึ่งพ้นจาก ความรับผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ และ ทำให้ตนต้องได้รับความ เสียหาย</p>	<p>มาตรา 6 การ ดำเนินการใด ๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคลซึ่งไม่ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของ บุคคลใดซึ่งพ้นจาก ความรับผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ และ ทำให้ตนต้องได้รับความ เสียหาย</p>	<p>มาตรา 6 การ ดำเนินการใด ๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคลซึ่งไม่ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของ บุคคลใดซึ่งพ้นจาก ความรับผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ และ ทำให้ตนต้องได้รับความ เสียหาย</p>	<p>มาตรา 6 การ ดำเนินการใดๆ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ เป็นการตัดสิทธิของ บุคคลซึ่งไม่ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในการเรียกร้อง ค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของ บุคคลใดซึ่งพ้นจาก ความรับผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ และ ทำให้ตนต้องได้รับ ความเสียหาย</p>
					<p>มาตรา 5 การนิรโทษ กรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ ผู้ได้รับนิรโทษกรรมใน</p>	<p>มาตรา 5 การนิรโทษ กรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ ผู้ได้รับนิรโทษกรรมใน</p>	<p>มาตรา 5 การนิรโทษ กรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ ผู้ได้รับการนิรโทษ</p>

<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายนิยม วรปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายสามารถ แก้วมีชัย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความ ปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. .... (นายพีรพันธุ์ พาลุสุข กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายวรชัย เหมะ กับ คณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การแสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... (นายนิยม วรปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่ง กระทำความผิด เนื่องจาก การชุมนุมทาง การเมือง การ แสดงออกทาง การเมืองของ ประชาชน พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลง มติเห็นชอบแล้ว</p>
<p>มาตรา 8 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ ได้รับนิรโทษกรรมใน อันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น</p> <p>มาตรา 5 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>มาตรา 8 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>มาตรา 7 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>มาตรา 5 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>อันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น</p> <p>มาตรา 7 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>อันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น</p> <p>มาตรา 7 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>กรรมในอันที่จะ เรียกร้องสิทธิ หรือ ประโยชน์ใด ๆ อัน เกี่ยวเนื่องกับการ ชุมนุมทางการเมือง หรือ การแสดงออกทางการเมือง</p> <p>มาตรา 7 ให้ นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรม ราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>